

MAGYAR LAPOK

* KERESZTÉNY * NAPILAP *

Igazgató és felelősszerkesztő:
DR PAÁL ÁRPÁD

NAGYVÁRAD

Főmunkatárs:
DR GYÁRFÁS ELEMÉR

Elkeseredett harcok a London elleni légi- támadások során

A németek nyolcvan angol repülőgépet lőttek le.
Húsz német gép nem tért vissza.

A német véderőparancsnokság legújabb jelentése

Berlinből jelentik: (DNB.) A német véderő főparancsnokságának csütörtöki délutáni harctéri jelentése a következőket mondja:

— Angol repülők a szeptember 12-ére virradó éjszaka újból gyújtó- és robbanó bombákat dobtak német városok lakónegyedeire, így Hamburgra, Brémára és Berlinre. A lakóházakban és munkástelepülésekben sok tűz keletkezett, 14 ember életét veszítette, 41 megsébesült. Német harci, vadász- és rombolórepülőgépek éjjel-nappal folytatják megtorló támadásaikat London ellen. Megtámadtak egy repülőgépgyárat, leromboltak hat gépszint, valamint olajtelepeket. A Temze torkolatában harci repülőgépeink támadást intéztek egy hajókaraván ellen. Egy rombolót és négy kereskedelmi hajót lángragyújtottak, két másik kereskedelmi hajót találat ért. A London elleni támadások folyamán több elkeseredett légi harcra került sor. Ezek során 67 ellenséges repülőgépet lőttünk le. Az éjszakai léghárító tüzéréség német terület felett hat repülőgépet, a La Manche-csatorna partján egy ellenséges repülőgépet lőtt le. Így az ellenség szerdai vesztesége összesen 80 repülőgép. Húsz saját gépünk nem tért vissza. Egy tengeralattjárónk erősen védett hajókaravánból elsüllyesztett összesen 40 ezer tonna ellenséges hajóteret. Egy másik tengeralattjárónk hétezer tonna felfegyverzett ellenséges kereskedelmi hajót süllyesztett el.

Anglia a mérges gázok alkalmazására gondol?

Milánóból jelentik: A *Corriere della Sera* valószínűnek tartja, hogy London bombázása csak egyrésze más, döntő jellegű hadműveleteknek, amelyekben a légi erőn kívül más csapatnemek is részt vesznek. A lap új támadási módszer bevezetését látja abban, hogy az angolok gyújtóbombákat dobnak német helységekre. Erre azonban a tengelyhatalmaknak meglesz a méltó válaszuk.

Az amerikai sajtó célzásokat tesz arra, hogy angol katonai körökben már a mérges gázok alkalmazását is mérlegelik. Az olasz lap szerint, ha Anglia valóban a mérges gázok alkalmazására gondol, ami nyíltan ellenkezik a nemzetközi egyezményekkel, az eddiginél is nagyobb hibát követ el, mert rettenetes megtorlás következik.

Hamburg és Brême lakónegyedét bombázták az angolok.

Berlinből jelentik: Szeptember 12-re virradó éjszaka angol repülőgépek ismét berepültek Észak-Németországba és elsősorban Hamburgban és Brémában lakónegyedeket robbanó és gyújtó bombákkal árasztották el. A lakóházakban nagy tüzek keletkeztek. A károk igen nagyok. Több halálos, valamint súlyos

és könnyebb sebesült áldozata van a támadásnak. Az áldozatok számát eddig nem lehetett megállapítani. Berlinben az erélyes léghárító tűz, a lakosság fegyelmeztet magatartása és a házi légoltalom erős beavatkozása megakadályozta a nagyobb károk keletkezését.

Berlinből jelentik: Az angolok északnyugati Németországban csütörtökre virradó éjszaka két helység ellen ugyanolyan támadást hajtottak végre, mint Berlin ellen. A bombák munkások és tisztviselő házeit pusztították el. Egy családi ház teljesen összeomlott. Ol-

Dower bombázása

Brüsszel környékén újból lakóházakat bombáztak az angol repülőgépek

Londonból jelentik: (M. T. I.) Szerdán este ellenséges repülőgépek és útegek bombázták Dover környékét. A háború kezdete óta ez volt a Dover ellen végrehajtott legnagyobb támadás. Néhány ember életét veszítette, több megsébesült. Dovert először ágyúkkal lőtték, majd megszakításokkal repülőgépek bombázták több órán át.

Brüsszelből jelentik: Az angol repülők a mára virradó éjszaka újból bombázták nemkatonai célokat, főként lakóházakat. Brüsszel környékén mély repüléssel nyolc bombát dobtak lakóházakra. Öt polgári személy életét veszítette. Köztük egy család: apa, anya és két leány, az egyik 12, a másik 16 éves.

Londonból jelentik: Szerdán délután 5 óra 37 perckor London körzetében negyedszer volt légi riadó.

Alig van forgalom az angol fővárosban.

Londonból jelentik: (DNB.) Londonban már alig van forgalom, helyenkint társasgépkocsikkal igyekeznek a forgalmat pótolni. A londoni áruházak és üzletek szerda óta már délután négy órakor bezárnak.

Fokozódnak a London elleni német támadások.

Londonból jelentik a DNB: Angol részről jelentik, hogy csütörtökön hajnali öt órakor a német támadó gépek bombákat dobtak az ország középső részébe. A londoni térben okozott károkról szóló angol jelentés megemlíti, hogy az ellenséges repülőgépek ezúttal sokkal nagyobb kiterjedésben bombázták Londont, mint a két elmúlt éjszaka.

denburgtól északra a támadásban résztvevő egyik angol repülőgépet a léghárító tüzéréség lelőtt.

Berlinből jelentik: (DNB.) Az éjszakánként rendszeresen megismétlődő angol légi támadások miatt Berlinben csütörtöktől kezdve a vendéglők és éttermek záróráját este 11 órában állapították meg. A színházi és mozielőadásokat korábban kezdik, úgyhogy az előadások 10 órára már végetérnek.

Német repülőgép sikeres támadása egy angol hajókaraván ellen.

Berlinből jelentik: Szeptember 11-én délután 6 óra tájban egyik felderítő repülőgép jelezte az egyik német harci rajznak, hogy egy húsz hajóból álló angol hajókaraván kifutott a Temze torkolatából. A német repülők darázsrajként szálltak fel a jelzett helyre. A zuhanó bombázók az ellenséges hadihajók heves léghárító tüze ellenére egy torpedórombolót és hat hadihajót lángragyújtottak. A többiek elmenekültek és visszavonultak a Temze torkolatába.

Berlinből jelentik: (M. T. I.) Az egyik német repülőraj minden gépe visszatért Londonból, ahol hadászati fontosságú célpontokat támadtak meg. A megtorló támadásokat a németek tovább folytatják.

Newyorkból jelentik: (DNB.) Az egyik amerikai hírszolgálati iroda szerint a német repülők London elleni éjszakai támadása gyújtóbombák ledobásával kezdődött. Ezek a bombák tüzet és lángot szórta. Több, mint öt tüzvész volt. Nagy tüzek pusztítanak a Doowertől keletre elterülő részen és a Themze déli oldalán. Másik jelentés szerint minden eddigi támadást meghaladt annak a támadásnak az ereje, melyet a német messzehordó ágyúk irányítottak Doower ellen. Doowerben az ivóvíz ellátás megbénult.

Stockholmból jelentik: Londoni tudósítás szerint több londoni színház elhatározta, hogy az előadásait végleg megszünteti. A mozgóképek házakat este 9 órakor bezárják. A villamos és vonat közlekedésében is nagy fennakadások vannak.

Londonból jelentik: (MTI.) A London elleni légitámadások során a magyar követség, valamint a londoni magyar kolónia tagjait nem érte baj.

„A mérték betelt” — írja a német sajtó az angol támadásokkal kapcsolatban.

Berlinből jelentik: (DNB.) Berlini politikai körökben és a német sajtóban olyan vélemény alakult ki az elmúlt éjszakai angol támadásokkal kapcsolatban, hogy azt leginkább ebben a mondatban lehet összefoglalni:

— A mérték betelt.

A berlini sajtó részletesen ismerteti a bombázásokat és olyan kommentárokkal kíséri, hogy feltehető: az éjszakai angol támadások a most folyamatban lévő német megtorló akciónak új lökést adnak. Az Angoloknak nem szabad majd csodálkozniuk ezeken az új impulzusokon, illetve ezeken a következményein.

Teleki Pál miniszterelnök körútja a hazatért területeken

Nemzetiségi különbség nélkül, mindenütt kitörő örömmel és lelkesedéssel fogadták a miniszterelnököt

Teleki Pál gróf miniszterelnök a vasárnapi és hétfői napot, mint már jelentettük, Nagyváradon és a felszabadult erdélyi részeken töltötte. Meglátogatta Margittát, Székelyhidat, Szilágysomlyót, Tasnádot, Máramaros-szigetet, Szatmárnémetit, Pataký Tibor államtitkár, a miniszterelnökség kisebbségi osztályának vezetője, Incze Péter miniszteri tanácsos, személyi útkár és vitéz Máray Antal vezérkari ezredes szállásmester kíséretében.

A miniszterelnök látogatása azt a célt szolgálta, hogy a helyszínen szerezen impessziókat és adatokat azokra az intézkedésekre nézve, amelyek azonnal szükségesek és amelyek a területeknek az anyaországgal való gazdasági, kulturális és társadalmi egyesítése céljából, mint átfogó és messzeható intézkedések azoknak szükségessége.

A miniszterelnök Nagyváradon hosszas megbeszélést folytatott az illetékes katonai parancsnokkal és a vármegye vezetőivel, akik tájékoztatták a kormányelnököt az élelmiszerkészletekről, a gazdasági munkák állásáról és az árvízkarokról. Gróf Teleki Pál alaposan tanulmányozta azokat a kérdéseket, amelyek a munkanélküliség megszüntetésére irányulnak.

Részletes tájékoztatást kért többek között a miniszterelnök arról, hogy miként ment végbe a különböző köz-intézményeknél a románok által való kiürítés. Különösen a kórházak jelenlegi állapotáról kért jelentést, hogy a betegellátás zavartalanul biztosítva legyen. A miniszterelnök közbenjárására a biztosítótársulatok már a bevonulást követő napon kifizették a táppénzeket.

Tájékoztató a nemzetiségi kérdés kezelésére.

Az egészségügyi kérdéseken kívül részletes megbeszélés tárgya volt a közoktatásügy, általában a kulturális kérdések. Ezzel kapcsolatban gróf Teleki Pál miniszterelnök Nagyváradon tájékoztatta a hatóságok vezetőit a kormányban a nemzetiségi kérdéssel vallott felfogásáról.

Többek között a miniszterelnök kifejtette, hogy a kormány igazságos, emberséges és méltányos nemzetiségi politikát kíván folytatni, amely európai és egyben magyar. Biztosítja a teljes jogi és tényleges egyenlőséget, a nyelv szabad használatát a magánéletben, mint az iskolában és nemzetiségi kulturális intézményekben is. Ezzel szemben természetesen feltétel nélkül hűséget követel a magyar állam iránt, jóakaratu együttműködési készséget és munkát az állami, gazdasági és kulturális élet minden vonalán.

— A kormány tudatában van annak — mondotta a miniszterelnök — hogy megértő nemzetiségi politikája a Szent Istváni misszió kiteljesedése, amely a magyar nemzet és magyar állam legfőbb feladata a Kárpátok medencéjében.

A Nagyváradot követő állomáshelyeken: Margittán, Székelyhidon, Szilágysomlyón, Tasnádon részletesen megvitatták az őszi mezőgazdasági munkálatoknak kellő időben történő elvégzésére vonatkozó intézkedéseket. A miniszterelnök nagy gondot fordít arra, hogy a cukorban és petróleumban jelentkező részleges hiányok azonnal megszűnjenek. A miniszterelnök nagyváradi, máramaroszigeti és szatmárnémeti megbeszélésein külön-külön foglalkozott a kisiparosság helyzetének javításával.

Erdélyi József

első nagyváradi keresztény

cimer- és cimfestő

Nagyvárad, Fekete-sas

I. emelet 48 szám. (Zöldfa-utcai bejárat.)

Keresztény felekezeti intézményeknek 30 százalékos árkedvezmény

— Trianon után a román kormány céltudatosan arra törekedett, hogy a magyar kisiparosságot megsemmisítse, hogy a magyar városoknak ezt a legősibb rétegét kiirtsa. Ez azonban nem sikerült, de a kisiparosság helyzetének orvoslására gyors és áttekintő intézkedések szükségesek, hogy a termelő munka, újra megindulhasson.

A legkisebb falucska népe is lelkes tüntetést rendezett Teleki Pál miniszterelnök mellett.

Rendkívül megható volt, hogy a legkisebb falucska népe is, ahol a miniszterelnök vonata áthaladt, kitódult az állomásra és lelkes tüntetést rendezett Teleki Pál mellett. Egy helyen a tömeg a mozdony elé állt és tuláradó örömeiben nem akarta a miniszterelnök vonatát tovább engedni. Ákos községben a késő éjjeli órákban egy egyszerű földműves ember megkapó módon üdvözölte Teleki Pált. Szilágysomlyó lakossága nem tudott a miniszterelnök érkezéséről. Amikor a lakosság tudomást szerzett a városházán tárgyaló Teleki Pál jelenlétéről, bár késő éjszaka volt, a városháza elé vonult és hazafias dalokat énekelve, tüntetett a Kormányzó, a miniszterelnök, a kormány és a tengelyhatalmak vezetői mellett. Máramarossziget részére különleges jelentőségű a magyar uralom alá való visszakerülése. A város visszanyerte természetes piacát és az eddig a várostól elvágtatott falvak is visszazerték régi központjukat. Nyüzsgő, eleven életet talált a miniszterelnök Máramarosszigeten. Ottani tárgyalásainak külön érdekessége volt a Máramarosszigettől délre fe-

A legjobb benyomásokkal érkezett vissza erdélyi utjáról a miniszterelnök

Jól értesült helyről nyert értesülés szerint Teleki Pál a legjobb benyomásokkal érkezett vissza erdélyi utjáról.

Már délelőtt tíz óra magához kéréte a Sándor-palotába Reményi-Sneller pénzügyminisztert, Varga József ipar és kereskedelemügyi minisztert, gróf Teleki Mihály földművelésügyi minisztert, Baranyay Lipótot, a Nemzeti Bank elnökét, Kacsóh Bálint államtitkár, az országos ellenőrzés kormánybiztosát, Bárányos Károly miniszteri osztályfőnököt és Jurcsek Bélát a termelési és

vő román községek lakosságának a visszatérés feletti örömnnyilvánítása. Teleki Pál gróf román nyelven beszélgetett el a mosolygó, vidámarcu, románajku lakosokkal, akik meleg ünneplésben részesítették a kormányfőt és kíséretét.

Megható jelenetek a nagybányai látogatás során.

Nagybányán hatalmas ünneplő tömeg várta Teleki Pál miniszterelnököt. Magyar ruhába öltözött leányok és asszonyok sorfala között vonult fel kíséretével a városháza dísztermébe, ahol régi meghitt embere és munkatársa, Korpónay Kornél földbirtokos üdvözölte örömtől elcsukló hangon.

A miniszterelnök maga is könnyekkel küzdött. Válaszában kiemelte, hogy nehéz helyzetben van, mert neki mint idevalósinak kellene az érkező anyaországbelieket köszöntenie. Munkára, kitartásra kérte Nagybánya lakosságát a szociális munkában való példaadó előjárásra, amint azt Nagybánya szociális intézményei a multban is megtették. Mélyen megindított volt, amint Teleki Pál régi ismerősei, egyszerű földművesek, iparos emberek, régi tisztviselők, kereskedők járultak sorra a miniszterelnökhöz, kezét szoritottak vele, megölelték, örömtől sugárzó arccal lesték minden szavát. Nagybányán is mint mindenütt, ahol a miniszterelnök megfordult, tanácskozáiba bevonta az egyházak vezetői lelkészeit is, hogy meghallgassa őket, mint olyan férfiakat, akik a megszállás ideje alatt a lelki élet gondozásán túl, első harcosai voltak a magyar gondolatnak.

Szatmárnémetiben a miniszterelnök a felszabadulás óta már másodízben fordult meg. Itteni megbeszélései már továbbépítését jelentik a néhány nappal ezelőtt tett látogatás alkalmával folytatott megbeszéléseinek. Ez alkalmával Szatmárnémeti rettentő állapotban levő közutainak helyreállításáról, az őszi munkálatok elvégzéséről, a megfelelő árkiállításról és a tisztviselő kérdések rendezéséről folytatott megbeszéléseket. Miniszterelnököt utján végig virágözön kísérte. Aknaszlatinán kocsija tetőjét is teleszórták virággal a román uralom alatt anynyit szenvedett magyarok.

értékesítési ügyek kormánybiztosát, hogy velük gazdasági miniszteri értekezleten ismertesse és megvitassa erdélyi utján szerzett tapasztalatait.

A gazdasági miniszteri értekezlet kidolgozza azokat az intézkedéseket és rendelkezéseket, amelyek a visszacsatolt erdélyi részek gazdasági életének vérkeringését biztosítják és hatékonyan támogatják. A számos probléma gyors megoldását biztosítja az a tény is, hogy gróf Teleki Pál miniszterelnök ma, csütörtökön újabb gazdasági miniszteri értekezletet hívott egybe.

Megszervezik az erdélyi közkönyvtárak könyvellátását

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízta dr. Pasteiner Iván egyetemi könyvtári főigazgatót, mint a közgyűjtemények országos főfelügyelőjét az erdélyi közkönyvtárak könyvellátásának megszervezésével.

E megbízáshoz képest Pasteiner főigazgató irányítása mellett a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőisége keretében külön erdélyi osztály alakult, amely működését a mai napon kezdte meg a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában levő Eszterházy-utca 30. szám alatti épületben. (Eszterházy-palota.)

Az új osztály feladata egyfelől az 1918—1940. években megjelent minden irányú magyar és magyarországi idegennyelvű könyvanyag összegyűjtése és a haza anyag gyűjtéséből a román impérium idején hátramaradt erdélyi könyvtárakba eljuttatása, másfelől az erdélyi könyvtárak állandó szükségletének megállapítása a könyvtárpolitika erdélyi vonatkozásainak szakszerű kidolgozása céljából.

A kultuszminiszter felhívással fordult a társmiszterekhez és a többi állami hatóságokhoz és hivatalokhoz, valamint a tudományos és művelődési egyesületekhez és minden magyar könyvkiadóhoz és könyvkereskedőhöz, hogy az utolsó 22 esztendőben megjelent és még raktáron lévő kiadványaiból legalább öt példányt juttasson az erdélyi osztályhoz, miután a Magyar Tudományos Akadémia, a Szent István Akadémia, a tudományos társulatok és intézmények országos szövetségébe tartozó egyesüle-

tek, valamint a legnagyobb könyvkiadó vállalatok ebből szándékukat már előzetesen a miniszter tudomására hozták.

Értesülések szerint azokat a könyvkiadókat, akik önkéntes felajánlással nem vesznek részt, miniszteri rendelet fogja kötelezni kiadványaik hasonló példányszámban leendő beszállítására.

A kultuszminiszter felhívással fog fordulni a magángyűjtőkhöz is, hogy az erdélyi könyvtárak részére adományokkal járuljanak az akció sikeréhez. Annak elkerülése végett azonban, hogy a nagy feladat előtt álló hivatali értéktelen nyomtatványokkal áraszák el, magánadományokat csak a felajánlott könyvek jegyzékének előzetes bemutatása, illetőleg azok előzetes megtekintése után fogad el a hivatal.

Olcsó és megbízható

tűzifa beszerzés

kisembereknek, intézményeknek

Jeney Sándor

apritott és hasábos tűzifa kereskedőnél
Nagyvárad, Tóth—Istvánffy-telep 5. Tel. 12-03

A román hűségnyilatkozatok értéke ...

A magyar honvédségek számos újvári bevonulása, mint Erdélyben mindenütt, a lakosság tomboló lelkesedése közepette folytak. Érdekes kiemelni, hogy az egyházak hűségnyilatkozatára vonatkozóan a lovasdandár parancsnoka a következőket mondta:

— *Köszönöm a feltűnően meleg román hűségnyilatkozatot. Évszázadok óta halljuk ezeket a román hűségnyilatkozatokat, de amikor arra kerül a sor, hogy a szavakat tettek váltsák fel, mindez semmivé válik.*

A tábornok szavait az egybegyűlt tömeg hatalmas éljenzéssel és helyesléssel fogadta.

Minisztertanács volt Teleki Pál miniszterelnök elnöklésével

Budapestről jelentik (M. T. I.): A magyar kormány Teleki miniszterelnök elnöklésével szerdán délután 5 órakor minisztertanácsra ült össze. A minisztertanács folyó ügyekkel foglalkozott és éjjelkor ért véget.

Hatalmas élelmiszer-tartaléka van Németországnak és Olaszországnak

Berlinből jelentik: Illetékes helyen közlik, hogy a német birodalom élelmiszer-tartalékának mennyisége meghaladja a hat millió tonnát. Olasz hírforrások szerint az idén Olaszországban a rizs- és burgonyatermés egyes vidékeken meghaladja a múlt évinek a kétszeresét. Ezenkívül Olaszországnak olyan tartalékai vannak, hogy bármilyen hosszú háború sem okozhat meglepetést.

Négy erdélyi kamara kerül vissza az anyaországba

Budapestről jelentik: Erdély öröndetes vizsztatásával kapcsolatosan, négy jelentőségeitjes kamara kerül vissza a magyar gazdasági életbe. Ez a négy kamara a kolozsvári, nagyvárad, marosvásárhelyi, továbbá a románok által létesített szatmárnémeti Kereskedelmi és Iparkamara. Értesülésünk szerint a kereskedelmi minisztériumban tárgyalások vannak folyamatban, hogy ezek az erdélyi kamarák hogyan illesztessenek be a magyar gazdasági életbe.

Megtörtént a polgári bíraskodás megszervezése a katonai közigazgatás idejére

Csak sürgős jellegű ügyekben intézkedhetnek a bíróságok. — Városparancsnoki engedély szükséges az ügyvédi joggyakorlat folytatásához

Nagyvárad. Saját tud. Vitéz Rajnay Károly tábornok, városparancsnok ma délelőtt fogadta dr. Soós István képviselő és dr. Thury kormánybiztos jelenlétében a bírói kar tagjait, akik közül dr. Urszinyi József táblabíró a járásbíró, dr. Hoványi Józsefet a törvényszék, dr. Nyestor József táblabíró pedig az Itélőtábla ideiglenes vezetésével bízza meg. Ismertetve a városparancsnok a kinevezett új vezetővel a katonai közigazgatás idejére elrendelt szabályokat, melyek értelmében a bíróságok csakis sürgős jellegű ügyekben, mint nő és gyermektartás, biztosítási végrehajtások, intézkedhetnek.

Más ügyekben a bíróságok csak beadványokat fogadhatnak el, de azokat el nem intézhetik. Kielégítési végrehajtás foganatosítása, vagy árverés kitűzése nincs engedélyezve.

Telekkönyvi ügyekben az iktatóhivatal a

beadványokat, szerződéseket, stb. a beadás sorrendjében beiktatja, de az iratok elintézése további intézkedésig szünetelt.

Büntetőügyekben a hadbíró jár el, mint büntetőbíró. Vitéz Rajnay tábornok, városparancsnok megemlítette, hogy mivel a rendelkezésekben a kilakoltatási perek nincsenek felsorolva s ezek is sürgős természetűek, felterjesztést fog tenni a fővezérséghez, hogy e kérdés megfelelő megoldást nyerjen.

Rendkívüli fontossága az az intézkedés, hogy a katonai közigazgatás ideje alatt csak azok folytathatnak ügyvédi gyakorlatot, akiknek erre a városparancsnok engedélyt ad. A jogkereső közönség tehát csak azokhoz forduljon és csak azokat bizza meg a nagyváradai ügyvédek közül, akik a tábornoki engedélyt fel tudják mutatni.

Pénteken befejeződik a visszatért erdélyi területek megszállása

Budapestről jelentik: A Magyar Királyi Honvédsereg Főnöke közli szeptember hó 11-én 20 órakor: Csapatunk a lakosság tomboló lelkesedése közben bevonultak Kolozsvárra és elérték itt a demarkációs vonalat Gyalutól délre, Szászfenesztől délre, Kolozsvárról délre, Vajdakamarástól délre, Magyarpalátkától délre, Petétől keletre. A Székelyföldön bevonultak Székelyudvarhelyre, Székelykeresztúrra, Csikszerebrára és elérték egyrészt a demarkációs vonalat, Magyarhidegkúttól délre, Fialfalvától délre, Kányádtól nyugatra, Daróctól délre, másrészt a menetelt általában a Nagyhomoród völgye, Lövete, Csikszögöd és Gyimeszoros vo-

nalában. Szeptember 12-én megszállják a csíki medence déli részét, Barótot és Nagybacont.

A vezérkar jelentése.

Budapestről jelentik: A Magyar Kir. Honvédsereg főnöke jelenti szeptember 12-én 10 órakor:

— *A mai napon megszállásra kerülő területen az előnyomulást csapatunk reggel 7 órakor megkezdte.*

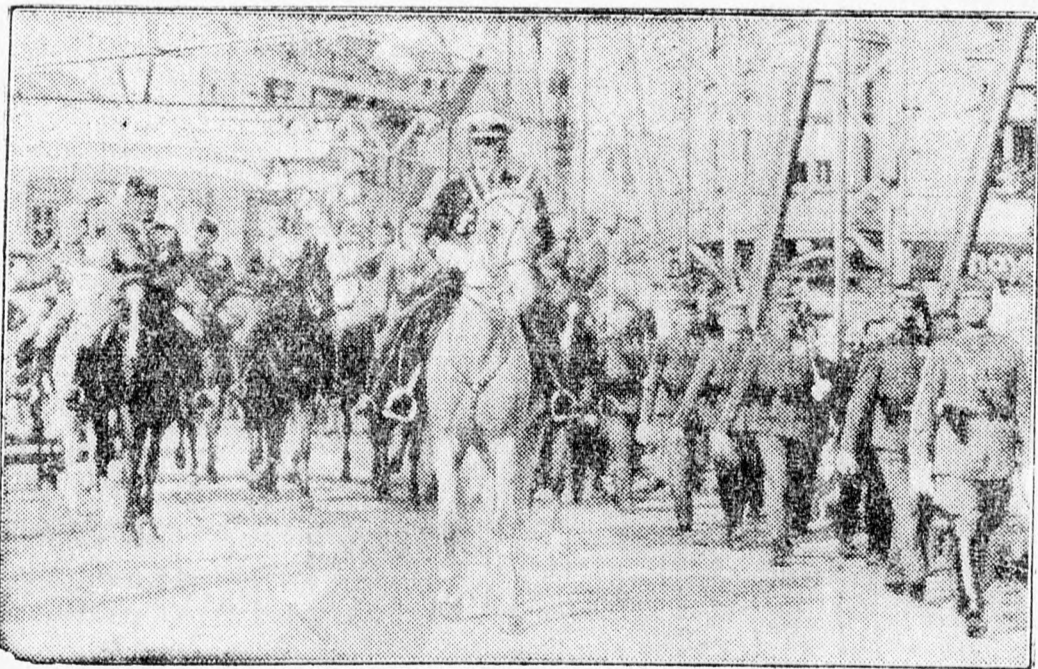
Román hadijelentés a területkiürítéséről.

Bukarestből jelentik: Szeptember 11-én hivatalos hadijelentés szerint a románok minden zavaró körülmény nélkül kiürítették a hevedik zónát is. A hátralévő átengedett területet 12-én és 13-ikán fogják kiüríteni.

Román bizottság érkezik Budapestre az erdélyi területátadással kapcsolatos rendezésére.

Budapestről jelentik: Az erdélyi területátadással kapcsolatos ügyek rendezésére, illetőleg a felmerült kérdések megbeszélésére Pop Valér vezetésével péntek este román bizottság érkezik Budapestre. A tárgyalások már szombaton megkezdődnek. Magyar részről Vörnye János rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese vezeti a tárgyalásokat. A gyakorlatban több albizottság alakul majd egyrészt a határvonalak pontos megvonására, másrészt az új határvonalból előadódó kérdések és főleg pénzügyi természetű kérdések rendezésére.

Bukarestből jelentik: Pop Valér elnöklésével péntek reggel indul útnak a román küldöttség Budapestre. Pop Valéron kívül a bizottság tagjai Stan máramarosi püspök, a legfelsőbb Semmitőszék egyik tagja és a balázsfalvai metropolita általános helynöke.

Horthy Miklós, Magyarország kormányzója a nagyváradai kishidon, ünnepes bevonulásakor.

DORIAN-filmszínház

Örömmel és büszkén jelenti, hogy sikerült megszereznie a legszebb magyar
filmet HUNYADI SÁNDOR színművét, az

Erdélyi kastély-t

Főszereplők: Mezey Mária, Tasnády Fekete Mária, Páger Antal, Vaszary Piri, Gózon Gyula, Greguss Zoltán, Simon Marcsa stb.

Előadások: 4-6 és 8 órakor. A filmet pénteki kezdettel mutatjuk be!

A német sajtó méltatja Teleki miniszterelnök kisebbségi politikáját

Berlinből jelentik: (MTI.) Az egész német sajtó foglalkozik Teleki miniszterelnöknek Magyarország jövődó kisebbségi politikájára vonatkozó kijelentéseivel. Kiemelik a lapok, hogy

a magyar kormány a kisebbségeknek teljes egyenjogúságot és az anyanyelvük szabad használatát biztosítja.

Egyiptom vasúti berendezéseit és katonai támaszpontjait bombázták az olaszok

Egy olasz tengeralattjáró huszonhétezer tonna ellenséges hajóteret süllyesztett el

Rómából jelentik: Az olasz főhadiszállás 97-ik számú csütörtöki hivatalos harctéri jelentése így hangzik:

Egyiptom parti vasúti berendezéseit és katonai támaszpontjait szerdáról csütörtökre virradó éjszaka újabb légitámadások érték, amelyek robbanásokat okoztak. Bomba és géppuska tűz alá vettek több ellenséges páncélosit. Az ellenség légitámadást kísérelt meg Derna felett, de az olasz léghárító útegek elűzték. E hó elsején és másodikán Aden bombázása alkalmával két ellenséges torpedórombolót süllyesztettünk el. Légialakulataink bombázták Kartun repülőterét. Az ellenség támadást kísérelt meg a kasszalai hídfő ellen. Az ellenség harci kocsikkal és kisebb ágyúkkal támadott. Két óras harc után elűztük őket. Egy angol repülőgép bombázta Assab városát. Meg-

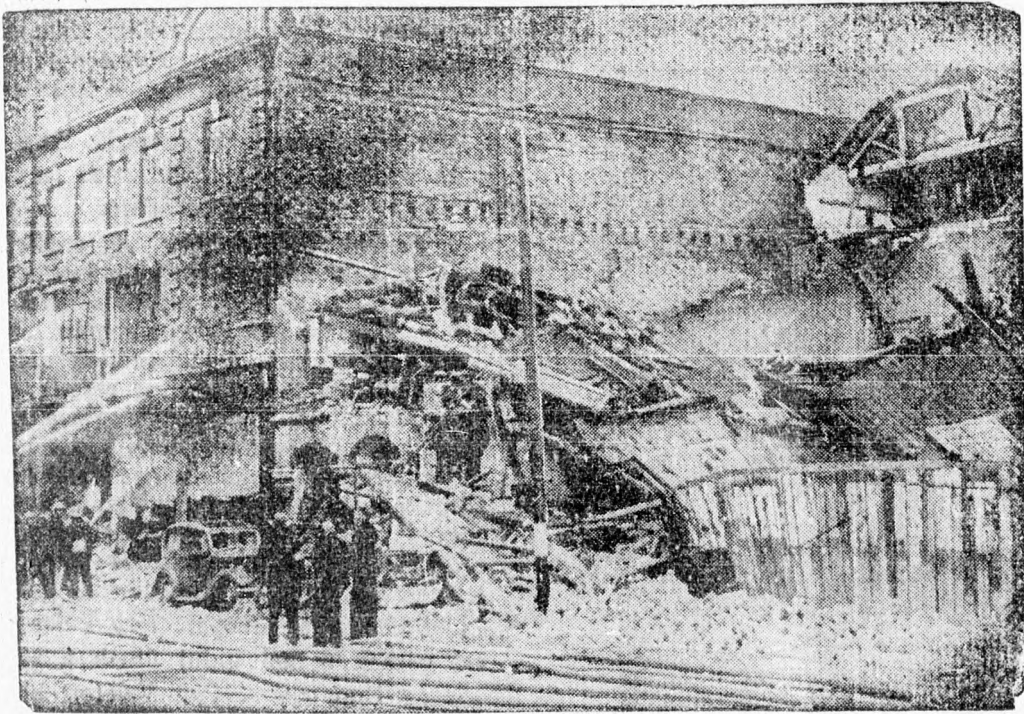
rongáltak egy házat. Egy másik ellenséges légitámadás kisebb károkat okozott az Addis-Ababa déli részén levő táborban. Egyik tengeralattjárónk 27 ezer tonna hajóteret süllyesztett el, azután visszatért állomáshelyére.

Anglia nem tudja Törökországot bevonni a háborúba.

Rómából jelentik: Athéni jelentés szerint az angol diplomácia az utóbbi időben nagy erőfeszítéseket tett, hogy Törökországot bevonja a háborúba, a törökök azonban mindig kitérő választ adtak. A török álláspont az, hogy Törökország csak akkor hadakozik, ha magát Törökországot támadják meg.

Légvédelmi pincékbe helyezték az angol minisztérium irattárát.

Bernből jelentik: (Stefani.) Lausannei jelentés szerint az angol minisztériumok irattárát és a fontosabb hivatalokat a légvédelmi pincékben helyezték el.

A német repülőbombák Southampton angol kikötővárosban, a kereskedőnegyedben is nagy károkat okoztak.

* Ideges embereknél és lelkibetegyeknél az igen enyhe hatású, mindig megbízható természetes „Ferenc József” keserűvíz — reggel égyomorra egy pohárral bevéve — kiadós béltűrülést, jó gyomoremésztést és elegendő étvágyérzetet hoz létre. Kérdezze meg orvosát!

Egy kárpátaljai román lakosságú község ünnepélyes hűségnyilatkozata

Ungvárról jelentik: (MTI.) A kárpátaljai románlakosságú Középpapsa község képviselőtestülete a kolozsvári bevonulás napján ünnepi közgyűlést tartott, hogy kifejezésre juttassa örömét Erdély egy részének visszatérése alkalmából. Egyhangú határozattal kimondták, hogy mint olyan románajku község lakói, amely községnek hűségéért Magyarország kormányzója zászlót adományozott, hivattottnak érzik magukat arra, hogy a visszatért erdélyi román lakosságnak példaként állítsák oda magukat és a következő nyilatkozatot tegyék:

„Mi, románok kijelentjük, hogy Szent István Magyarországon minden honpolgár egyenlő jogokkal bír. Nekünk hűz évig kellett idegen uralom alatt élnünk, hogy megtanuljunk azt, mi a kisebbségi sors. Magyarországon ezt sohasem éreztük. A szentistváni Magyarországon, amelynek alapillérei a tisztaság, rend, fegyelem és igazság, nem kíván mást, mint hűséget és ezzel szemben polgárainak mindent megad a jó gondoskodásával. Visszatért románajku testvéreink, legyetek hűségesek boldog otthonotokban. Isten éltesen, visszatért Erdély!”

A közgyűlés után a képviselőtestület tagjai közös istentiszteleten vettek részt, hogy hálát adjanak Istennek az ország nagyobbodásáért.

Mit nyert Bulgária Dél-Dobrudzsával?

A visszacsatolt Dél-Dobrudzsa új települési területet nyújt a bolgár nép számára, mert az a tartomány nagyon termékeny és nem olyan sűrűn lakott, mint az anyaország. Dobrudzsában egy négyzetkilométerre csupán 565 lélek jut a mezőgazdasággal foglalkozó lakosság közül. Az anyaországban viszont 114.

A tartománynak ezenkívül körülbelül kétezer bolgár köztisztviselőre és mérnökre, valamint hatszáz tanítóra van szüksége, úgy hogy a visszacsatolás rengeteg sok munkaalkalmat teremt és tehermentesíti az anyaországot, különösen a szellemi munkanélküliség szempontjából. A földművelésügyi minisztérium nagy tervszót dolgozott ki a tartomány mezőgazdasági föllendítésére.

Déldobrudzsa valóságos gabonatarház. 1929-ben 156.958 tonna búzát, 103.234 tonna rozst, 101.521 tonna tengerit termelt, ami az anyaország terméséhez viszonyítva búzában 8.85, rozsban 45.39 és tengeriben 11.8 százaléknak felel meg. Ezenkívül árnyában 18, zabban 12, repcében 271, szójababban 12.11, gyapothban :69, babban 26.78, burgonyában :46 és szőlőben 5.14 százalékot teszi ki a dobрудzsai termés az anyaország hasonló hozamának.

Déldobrudzsa visszacsatolása következtében Bulgária kiviteli többlete búzában nyolcvanezer tonnával emelkedik. Ezenkívül az ország belső piaca kibővül az ipari termékek számára, tekintve, hogy Dél-Dobrudzsában kaolinleletek vannak, amelyek eddig a román porcelánipart látták el nyersanyaggal, valamint eddig kiaknázatlan széntelepek.

A bulgár állam ezer traktort, ezer sorvetőgépet és ezer boronát bocsát a tartomány rendelkezésére az őszi vetések elvégzése céljából. Az újjáépítés vezetésére az állam mezőgazdasági bizottságot küld ki a földművelésügyi minisztérium egyik tisztviselőjének vezetésével. A kormány nyolc összekötő útvonal építését vette tervbe az anyaország és a visszacsatolt tartomány között. Balcsik és Kavarna fekete-tengeri, valamint Silistra, Tutrakán és Popinodunai kikötőket újjáépítik.

A nagyváradai mozgóképszínházak műsora:

APOLLÓ: BORS ISTVÁN.
DORIAN: ERDÉLYI KASTÉLY.
CORSÓ: AZ ÚJ FÖLDESUR.

Az elrománosítás főcinkosai

A húsz évet meghaladó román megszállás ideje alatt napnap után elkeveredett szívvel láttuk, hogyan románosítja el a vároesi és állami kormányzat a mi ezintizta magyar városunkat, Nagyváradot. Leláncolt kezekkel, összeszorított ajakkal kellett néznünk, hogyan szorulnak ki először a nagyobb, majd a legkisebb állásokból is a nincstelen magyarok ezázai, hogyan telepítenek be a falvakról egy olyan fiatal román generációt, amely a kiemmizett és nyomorba taszított magyarok kenyerét veszi el.

Bár a román államtól jobbat nem vártunk, szívtettő volt ez az állandóan mozgó kép, amibe sohasem tudtunk belenyugodni. Voltak azonban még ennél is fájalmasabb események. Magyar üldözés azok részéről, akik sem állami, sem közhatalom nem voltak, úgy szinlelték, mintha a magyarsághoz tartoznának s mégis tultettek meg a román hatóságokon is. Hosszu ezeknek a névsora s kötelesség rájuk mutatni, megbélyegezni és félreállítani őket, akik — egy részben elrománosított városkép megteremtésével — a magyarság ellen merényletet követtek el. Mert ne feledjük, ezek voltak az elrománosítás főcinkosai.

Első helyet ezek között a Városi Vasut Társaság foglalja el. Sokan nem tudják s nem is sejtették, hogy e hivatalosan hangzó elnevezés mögött, melyet népiesen csak „villamosnak” nevezünk, egy részvénytársaság ül. Sas Ignác ur, az ő atyafisága, meg valami belgák a részvényesek, akiket a román megszállás alatt csak két szempont vezetett, — románná válva mentől jobban kiszolgáltatni a román államot s ebből a lakájszolgáltatból a legbusásabb hasznot húzni. Ezért vettek fel kizárólag román alkalmazottat, ezért tömtek tele a várost falusi román jegyzedőkkel és kalauzokkal, ezért honosítottak meg olyan szellemet, hogy a kalauz, ha valaki magyarul mert jegyet kérni, rendszerint durván rászolt, vagy legenyhébb esetben nem válaszolt, hanem szándékosan rossz jegyet adott, — ezért futottak minden román nemzeti ünnepeken piros-sárga-kék zászlóktól terhesen a villamosok. — ezért volt a revízióellenes liga elnöke Zigre Miklós óriási összegekkel fizetett ügyészek, — ezért mázolták át magukat román nemzeti színűre, mert csak az volt a fontos, a román uralmat lakájmódjára kiszolgáltatni s az ezért járó hasznot zsebrevágni. Az hogy jövedelmük nagyrészt a váradi keresztény magyarság zsebéből szedték ki, nem okozott nekik lelki gátlást.

S mit látunk most? A Városi Vasut Társaság érdekelt urai egyszerre nagy magyarok lettek. Ők az első, akik a bevonulás előtti éjszakán a megállóhely tábláit kiseréltetik, ők az első, akik a villamosokat fellobogózzák, ők igyekeznek magukat leggyorsabban magyarnak és kereszténynek átmaázolni, mert hiszen ez most kitünő üzletnek ígérkezik.

Sas úr egy lépéssel a kulissza mögé áll s rögtönzés szerű gyorsasággal egy keresztényt, de most sem magyart, tesznek meg vezetőnek.

Természetesen nem feledkeznek meg arról sem, hogy az átmázolási költségeket behozzák s így sietve megkezdik az árdrágítást, mint már olvastuk, a jegyárakat felemelték. Igaz ugyan, hogy egyelőre csak a pengőben fizetők részére, nehogy a nagyközönség, amely most még leiben fizet észrevegye s elemi erővel tiltakozzék. Nekik van türelmük kivárni néhány hetet s aztán a váradi keresztény magyarság bőrére a busásan felemelt jövedelmet bezsebelni. Csak úgy csendben és csepenként adják majd be a közönségnek, hogy a 4 leites-jegy nem 13 fillér, mint azt a beváltási kulcs előírja, hanem 15 fillér, az 5 leites nem 16 fillér, hanem 18 s így tovább.

Ezek az urak tudtak románosítani, a magyarság ellen bűnököt elkövetni, tudják a jegyárakat a maguk javára átmaázolni, csak egyet nem. — magukat úgy átmaázolni, hogy az elől az elmult húsz év tevékenységének szegényfoltja át ne üssön. Ez az egy nem fog sikerülni. Egyelőre csak ennyit, mert ami a társaságnak a városai szemben teljesítendő kötelezettségeit illeti, arra legközelebb térünk vissza...

Jurátus.

Időjárás

A budapesti Időjárás-kutató Intézet jelentése szerint várható időjárás a következő 24 órára: **fiénkebb szél, felhősebb idő, több helyen záporosó és zivatar. A hőmérséklet csökken.**

Olasz hadijelentés az afrikai hadjáratról

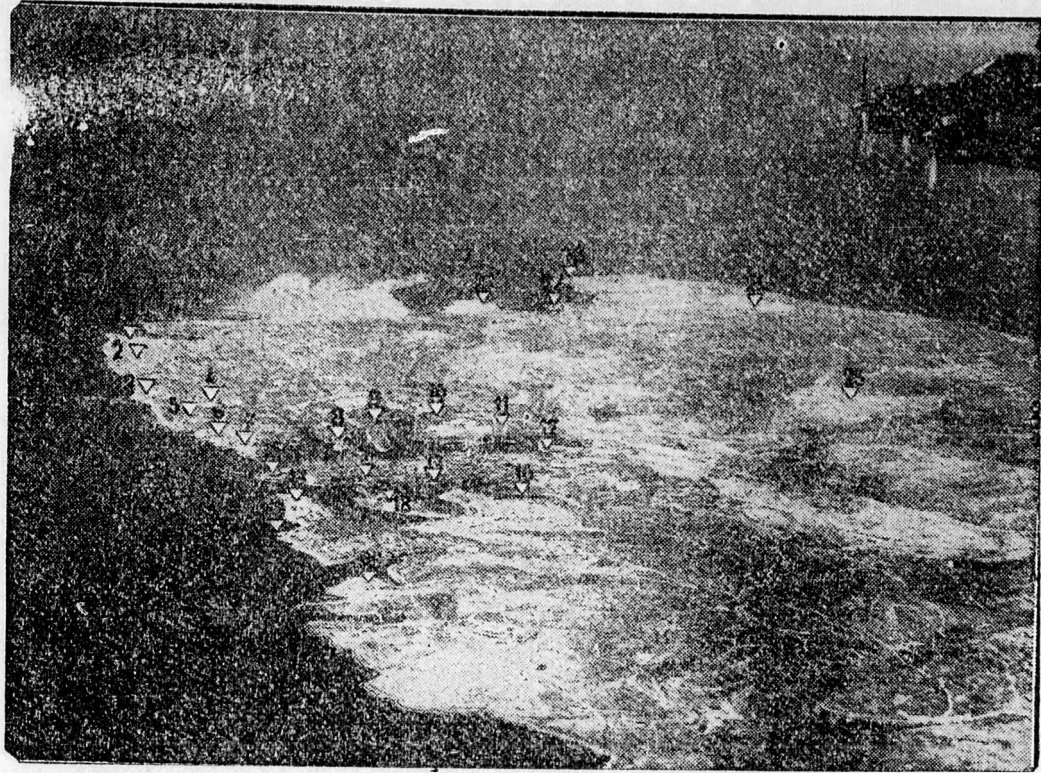
Rómából jelentik: Az olasz főhadiszállás 96. közleménye:

Olasz légi alakulatok ismételt légi támadásokat intéztek Sollum, Sidi Barran és Marsa Matru ellen. Katonai célpontokat bombáztak és gépjárműveket, valamint csapatokat vettek gépfegyvertűz alá. Bombavetőink szemmel látható károkat állapítottak meg. A légi küzdelem során két ellenséges vadászrepülőgépet biztos tudomás szerint, két másikat valószínűleg lelőttünk. Két olasz repülőgép hiányzik.

Az ellenség légi támadásokat hajtott végre Bardia, Tobruk és Derna ellen. A nem ka-

tonai célpontokban okozott károk jelentékenyek. Emberéletben tizenhárom halott és huszonegy sebesült a veszteség. Egy ellenséges repülőgép találat következtében a tengerbe zuhant; három tisztje fogságba esett. Egy másik repülőgépet a 95. közleményben jelzett tevékenység során lőttünk le.

Kelet-Afrikában angol repülőgépek bombákat dobtak Kasszalára és három sebesülést okoztak. Vadászrepülőink egy gépet lelőttek; a személyzet két tagja odaveszett, a harmadik fogságba esett.

Érdekes olasz légi felvétel Málta szigetéről, amelynek erődeit sűrűn és eredményesen bombázták az olaszok. A számok egyes erődök elhelyezkedését jelzik.

Szeptember 21-én vonulnak be az első bolgár csapatok Dél-Dobrudzsába

Szófiából jelentik (M. T. I.): A bolgár minisztrtanács egész sor intézkedést fogantatosított. Ezek célja az, hogy biztosítsák és előmozdítsák Dél-Dobrudzsának átvételét a polgári és katonai hatóságok részéről, valamint a terméskbetakarítását és az őszi vetés munkálatait, végül pedig az Észak-Dobrudzsából visszaván-

dorlók ügyeinek intézését. Az új kerület kormányzójává Popov altábornagyot, a várnai helyőrség parancsnokát és a 3-ik hadsereg főnökét nevezték ki.

Az első bolgár csapatok szeptember 21-én délelőtt 9 órakor vonulnak be Dél-Dobrudzsába.

A krajovai bolgár-román szerződés részletei

Szófiából jelentik: A Vecser című kormánylap szerda esti száma szövege szerint közölte a déldobrudzsai kérdésre vonatkozó krajovai román-bolgár szerződést a hozzátartozó négy melléklettel együtt. A szerződésből a következő részletek tűnnek ki:

Az új bolgár-román határ a Dunánál kezdődik, közvetlenül Silistrától északra és a Fekete tenger felé mintegy nyolc kilométerre Mangaliától délre végződik. A területátvétellel megbízott bolgár bizottság szeptember 15-én kezdte meg tevékenységét. A kötelező lakosság-cserével kapcsolatban a bolgárok arra számítnak, hogy Észak-Dobrudzsából mintegy 45 ezer bolgár tér vissza, míg a Dél-Dobrudzsából áttelepítendő románok számát 80 ezerre teszik. A szerződés hét függelékét tartalmaz a technikai kérdések rendezéséről, a déldobrudzsai illetőségű bolgároknak és törököknek a román hadseregből való elhoczátásáról, a politikai vét-

ségekért elítélt foglyok szabadonbocsátásáról, bizonyos állami tulajdonok kérdéséről, a hajózás megkönnyítéséről a Fekete tenger partvidékén és a két ország közötti idegenforgalom előmozdításáról.

A londoni szovjet nagykövet látogatása Halifax külügy-miniszternél

Londonból jelentik (M. T. I.): A Reuter iroda diplomáciai munkatársának értesülése szerint Maisky londoni szovjet nagykövet a külügyminisztériumban felkereste Halifax angol külügyminisztert. Eltávozását után kijelentette, hogy a megbeszélés a Balti-kérdésre vonatkozott.

Maniu-gárdisták orvúl megtámadták az Ördögkúton átvonuló magyar határ-vadászokat

Négy határ-vadász megsebesült. Tizenhat gárdista életét vesztette

Budapestről jelentik (Magyar Távirati Iroda): Szeptember 9-én az Ördögkúton áthaladó határ-vadász-zászlóaljra a faluban elrejtőzött Maniu-gárdisták lövéseket adtak le. Négy határ-vadász megsebesült. A magyar csapatok erre körülvették a falut. A román parasztlakosok megsegítették a magyar katonáknak a támadók rejtekhelyének felkutatásában. Ez sikerült is és a Maniu-gárdistákat rövid harc után ártalmatlanná tették. Harc közben tizenhat gárdista életét vesztette. A halottakat megvizsgálva, meglepetéssel állapították meg, hogy közülük négynek manikűrözött keze volt, ami éles ellentétben állott a magukra huzott parasztgunyával.

Anarchisztikus jelenségek ütnek fel fejüket Romániában

„Az anarchiát, a pusztítás előkészítését a legszigorúbban büntetem” — mondja felhívásában Antonescu

Bukarestből jelentik: Antonescu felhívást intézett az ország népéhez. Ebben a többi között a következőket mondja:

— Az ország egyes vidékein, különösen a fővárosban anarchisztikus jelenségek ütnek fel fejüket. Szabadságot adtam az állam felvirágoztatására. De azt, aki az állam ellen cselekszik, azt az állam első számú közellenségének tekintem. Nem fenyegetek senkit, de nem is habozok megtenni a szükséges intézkedéseket. Az újjáépítést ez alapon kezdjük el. A mezőgazdasági és ipari munkások, valamint a tisztviselők magasabb életszínvonalra emelését tartom legfontosabb feladatunknak, mert ők biztosítják az állam jövőjét. Ehhez az újjászervezéshez azonban csendre, rendre, nyugalomra van szükség. Függetlenségünk és szabadságunk forog veszélyben, ha nincs rend, munka és nyugalom. Egyetlen vezető kére volt szükség, hogy összefogjuk a nemzet erejét. Ne próbálják rendellenességekkel meggyengíteni ezt a vezető kezét. Mindenkit utólr a büntetés. Az anarchiát és a pusztítás előkészítését a legszigorúbban büntetem.

Antonescu felhívása a légiókhöz és a nemzeti ifjúsághoz.

Bukarestből jelentik: Antonescu államvezető felhívást intézett a nemzethez, különösen a légiókhöz és a nemzeti ifjúsághoz.

Nagy tisztogató munka folyik Romániában

Bukarestből jelentik: Antonescu államvezető rendeletével eltörölte az állami tisztviselők felett fegyelmi úton való ítélkezést, amelyet a múlt rezsim léptetett életbe. A központi Meteorológiai Intézet igazgatóját, Otetelesanu Henrik egyetemi tanárt visszahelyezték állásába. Otetelesanu ez év tavaszán mozdították el és vasgárdista tevékenység miatt bebörtönözték. Pascu Dan hadbíró-ezredest felmentették a központi cenzurahivatal vezetése alól és helyébe Chirita Jenő, törvényszéki elnök, volt főügyész delegálták. Bukarestben az állami hivatalokban is megindult a tisztogató munka. Elsősorban a segélyezési alap felülvizsgálását kezdték meg. Rantoiu alezredest, aki ezt az alapot kezelte, elbocsátják. Elbocsátják Barlescu Anghelescu Mariát, a főpolgármester titkárnőjét is, valamint férjét, Barlescu Mihály

Megkezdte a részleges leszerelést a román hadsereg

Bukarestből jelentik: A miniszterelnökség közli, hogy intézkedéseket hoztak a hadsereg részleges leszerelésére és arra, hogy a rekvirálásokat arra a mértékre csökkentsék, amely elengedhetetlenül szükséges. Megcáfolták azo-

kat a híreket, hogy köztisztviselőket bocsátanak el. Közlik még, hogy intézkedéseket hoztak a lakosoknak tüzfával és elsőrendű élelmiszerekkel olcsó áron való azonnali ellátására.

Teleki Pál miniszterelnök erdélyi munkája

Nagyváradon igen jó hatást váltott ki, hogy gróf Teleki Pál miniszterelnöknek a Honvédség által már átvett területeken szakemberekkel együtt maga kezdte meg a munkát az állami közigazgatás minden ágának leggyorsabb megindítására a közigazgatási, társadalmi problémák rendezésére, stb. Nagyváradot megelőzőleg volt Szatmár-Németiben Nagykárolyban, majd Székelyhídon, Margittán, Szilágysomlyón, Tasnádon, Máramaroszigeten, Aknasugatagon, Felsőbányán, Nagybanján, Szinerváralján, ismét Szatmár-Németiben, azonkívül Zilahon, Zsibón, Désen és Besztercén.

A miniszterelnök mindenütt tárgyalt a helyi vezetőségekkel munkaproblémákról, a munkanélküliségről, az élelmezési kérdésekről, az agrárkérdésekről. Behatóan tárgyalt a magyarokkal, németekkel és románokkal. A román-ajkuakkal anyanyelvükön beszélt, kiemelte, hogy a magyarok Erdélybe nem hódítókként jöttek, mert Erdély ezer év óta Magyarországhoz tartozott és magyar volt. Nemcsak ő, hanem az egész magyar állami szervezet megértést hoz magával, ami az igazgatást is átveszi. Egyformának tekintünk minden öslakost és elfelejtjük mindazt a gonoszsgot, ami itt az utolsó 20 esztendő alatt történt. Az elnyomásra is a feledés fátyolát borítjuk, amelyet a magyarságnak két évtizedig tűrni és szenvedni kellett. Bennünket nem a bosszúállás vezet, hanem minden öslakóban az országhoz visszatért, hazajött testvérünket tekintjük. Mint professzor jelentette ki, hogy a román közigazgatás és a román vezetői rosszul vizsgáltak. Ő most elrendeli a pótvizsgát és reméli, hogy ez sikerül.

Továbbra is működnek a szakmai szervezetek

Felhívás a munkásszervezetek tagjaihoz

Nagyvárad. Saját tud. Vitéz Rajnay Károly tábornok-városparancsnokot az elmúlt nap, három tagból álló munkásküldöttség kereste föl s a küldöttség kérte, hogy addig, amíg az anyaország központi szervei nem tesznek intézkedéseket a nagyváradai és biharmegyei szakmai szervezetek tovább is működésének.

A városparancsnok meghallgatva a küldöttség kérelmét, kijelentette, hogy a szakmai szervezetek eddigi alapszabályaik szem előtt tartásával tovább működhetnek.

Eppen ezért a munkások szakmai szervezeteinek vezetőségei felhívják a tagok figyelmét arra, hogy a szakmai szervezettel szemben eddig tanúsított hűségüket és bizalmukat továbbra is őrizték meg s kötelezettségeiket is teljesítsék. A szakmai szervezet, mint a múltban, a jövőben is védelmébe veszi tagjainak szakmai érdekeit. Tehát minden tagnak érdeke, hogy az ügyvitel folytonosságában zavar ne álljon elő, ezért a vezetőségek nyomtatékosan kérik, hogy mindenki őrizze meg tagságát és pontosan fizesse tagsági díját.

A fenti közleményt a magánalkalmazottak szervezete nevében Szabados Ernő, a nyomdai munkások szervezete nevében Diószegi László, az építőmunkások szervezete nevében Szabó János, a vendégszolgálati munkások szervezete nevében Szakadát György, a vasmunkások szervezete nevében Halász Dező, az élelmezési munkások szervezete nevében Adlázil Károly, míg a famunkások szervezete nevében Tóth László irta alá.

S. J. — Uhl Antal:

PAPI ELMÉLKEDÉSEK

Gyakorlatias, rövid, frappáns elmélekedések lelkipásztorok részére

Ara kartonkötésben: 6 P. és portó.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSÓ-UTCA 5.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 30 P, félévre 15 P, egy óra 2.50 Pengő
Egyes szám ára 10 fillér
Telefon: 12-27.

Kéziratokat nem őrzünk meg s nem adunk vissza.

TELEKI MINISZTERELNÖK VISSZAUTAZIK ERDELYBE. Budapestről jelentik: Ma délelőtt Budapesten a gazdasági miniszterek újabb tanácskozáson beszéltek meg Erdély gazdasági és pénzügyi kérdéseit. Este Teleki miniszterelnök szakértők kíséretében motorosvonattal visszautazik Erdélybe helyszíni tanulmányozásra.

MANDEL SZÁMÁRA IS RION MELLETT JELŐLTÉK KI KÉNYSZERLAKHELYET. Vichyből jelentik (MTK): A Havas jelentése szerint Mandel volt francia belügyminiszter a melléje rendelt rendőrfelügyelő kíséretében a Rion melletti Chaseronba érkezett. A legfelsőbb törvényes Mandel számára is ezt a kastélyt jelölte ki tartózkodási helyül.

FELHÍVÁS A NAGYVÁRADI TANONCTARTÓ FŐNÖKÖKHÖZ, MESTEREKHEZ. Az ipartestület elnöksége felhívja a nagyváradi ipartestület kötelekébe tartozó főnököket, mestereket, hogy beszegődött tanoncaikat a legrövidebb idő alatt irassák be a tanonciskolába. A tanítások bármely nap megkezdődhetnek és a benemírott tanulók mesterei ellen a hatóság a legszigorubbán fog eljárni és a későbbi jelentkezések számára hely sem lesz. A beiratás hétköznaponként délelőtt 9-12 óra között történik az iskola Sztaroveszky-utca 7. szám alatti helyiségében. Tanszerdíj 7 pengő. A tanulók személyesen jelentkezzenek az adatok bemon-dása végett.

ORVOSI HIR. Dr. Heller László belgyógyász hazaérkezett és ismét rendel; délelőtt 11-12 és délután 3-5-ig. Nagyvárad, Gillányi-utca 12. Telefon: 1543.

Pályázati hirdetés a rendőrlégénység életképzésére. Az ajánlatokat személyes megjelenés mellett a kapitányság országmélyzeti osztályánál, földszint 10. jelentendők be. Jelentkezni lehet délelőtt 10-12-ig. Rendőrkapitányság.

AUTÓBUSZ indul a Püspöktúróba délelőtt 9 és délután 2 órakor.

KÉTMILLIÓ FRANKOT GYÚJTOTT A SVÁJCI VÖRÖSKERESZT. Bernből jelentik: A svájci Vöröskereszt által menekültek felségélyezésére rendezett sajtógyűjtés több mint kétfélmillió frankot eredményezett. A menekültek és egyéb hadi károsultak ruhasegélyét és élelmiszert kapnak. A Vöröskereszt halálját fejezte ki Svájc lakosságának emberies érzéseiről.

Félmilliót lopott, hogy szobrot állíttasson magának. Bukarestből jelentik: Radulescu Petru bukaresti asszony a napokban feljelentést tett, hogy lakásából 407 ezer leit elloptak. A gyaru Stelaru Dimitrie 28 éves költőre terelődött. Stelaru egy gyárépület előtt fogták el, amint a kijövő munkásoknak ezer leies bankjegyeket osztogatott, mondván azért, emlékezzenek, hogy egy nagy költővel találkoztak. Stelaru a rendőrségen bevallotta, a pénzt azért lop-ta, hogy magának szobrot állíttasson. Régi vá-gya, hogy szobra legyen. (Bud. Tud.)

Megkezdődtek a beírások a Szilágyi Dezsó utcai Állami Polgári Leányiskolába. A Szilágyi Dezsó-utcai nagyváradi Állami Polgári Leányiskolába az 1940-41. évre a növendékek beírása megkezdődött. Az iskolának négy osztálya van. Az első osztályba a négy elemi vég-zett növendékeket veszik föl. Szükséges okmá-vágyérzetet hoz létre. Kérdezze meg orvosát! bizonyítvány és iskolai bizonyítvány. Beíratási díjat és tandíjat egyelőre nem kell fizetni, a szülők tájékoztatására azonban közöljük, hogy a tandíj semmi esetre sem lesz nagyobb, mint az elmúlt iskolai évben.

Az Immaculata intézetben a beírások foly-nak az óvodában, elemi iskolában, gimnázium-ban és az óvónőképzőben. Az iskola igazgató-sága.

M. Kir. Nagyvárad Városi
Katonai Parancsnok.
210-1949. kat. közig. szám.

Rendelet

Miután tudomásomra jutott, hogy egy a közönség, mint a pénzügyi vonakodnak a román ércpénzeket elfogadni, elrendelem, hogy a törvényes beváltási határidőig a for-galomban levő, törvényes fizetési eszköznek tekintendő román ércpénzt mindenki köteles elfogadni.

Aki ezen rendeletem ellen vét, ellene a törvény szigorával fogok eljárni.

Nagyvárad, 1940. szeptember 12.

vitéz RAJNAY, tábornok,
városi katonai parancsnok.

* A Szent Orsolya zárda átszervezett összes iskoláiban (óvoda, elemi és 8 osztályú gimnázium és továbbképző, a beírások szeptember 9-től 15-ig bezárólag tartanak.

ROMÁNIA NEM FEJLESZTI TOVÁBB IPARÁT. Bukarestből jelentik: Román gazdasági körökben híre jár, hogy Antonescu tábornok az ország feljhatalommal felruházott államvezetője, az előző kormányok gazdaságpolitikájával ellentétben, lemond az ország további iparosításáról s csak bizonyos mezőgazdasági iparágak fejlesztését tartja kívánatosnak. Annál nagyobb gondot kíván azonban fordítani a jövőben a mezőgazdaság fejlesztésére, így elsősorban a belterjesebb termelési ágazatok és az ipari növénytermelés kiterjesztésére, valamint a természetlakok felfokozására.

Pesten legkellemesebb üdülés a

Svábhegyen

a MÁTYÁS KIRÁLY üdülőben

Központi fűtés, elsőrangú, luxus-kényelem. **Ócsó pausátárak.**
Fogaskerekű mellett, Mátyás király ut 7.

Temetés. Tóth László 44 éves mechanikus meghalt. Temetése pénteken délután 4 órakor lesz a Haller-kápolnából. (Erdélyi „Concordia”)

MARINESCU RENDŐRMINISZTER MEG-ŐRÜLT A BÖRTÖNBE. Bukarestből jelentik: Hír szerint Marinescu tábornok, volt román rendőrmíniszter, akit három nappal ezelőtt Jugoszláviába való szökése közben fogtak el, meg-őrült a börtönben. Marinescu felelős elsősor-ban a vasgárdisták tömeges kivégzéséért a Calinescu elleni merénylet után.

PGSTAGALAMBOK AZ ORVOSTUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN. Németországban száz esz-tendő óta használják fel a postagalambokat orvosi receptek és gyógyszerek továbbítására. Elsőnek egy Wilhelm Neubronner nevű, a Taunus-hegység-beli Königsteinből származó német gyógyszerész jutott arra a gondolatra, hogy egy pusztító járvány alkalmával, amikor gyors segítségre volt szükség, postagalambokat használjon fel Aesculap szárnyas hírnökeikül.

Egy bátor gépirónó. Amerikában, Newyork-ban Elisabeth Elmer, gépirónkisasszony egy nagy ékszerüzletben volt alkalmazva. A déli szünet alatt fegyveres banditák hatoltak be az üzletbe. A gépirónkisasszonyt a székéhez kötötték és száját betömtek. Mialatt a szomszédos szobában a páncélszekrényt törték fel, a gépirónkisasszonynak sikerült a száját kiszabadítani és egy ceruzát a szájába venni az asztalról. Ezzel a szájbevett ceruzával feltér-csázta a rendőrséget és halkan jelentést tett a betörésről. Erre a rendőrség emberei azonnal a tett helyszínére hajtottak és a betörőket el-fogták. A lány bátorságát lelkesen megünne-pelték.

Beírások a nagyváradi fa- és fémipari szakiskolába. A nagyváradi fa- és fémipari szakiskolába a beírások megkezdődtek. Mind-azok, akik az iskolába való felvételüket már kérték, vagy felsőbb osztályba akarnak lépni, jelentkezzenek az iskola Schlauch-tér 10. szám alatti irodájában.

Kávóházakban, vendéglőkben kérje mindenütt a „MAGYAR LAPOK”-at.

Feljegyzések

1. Jó előre láttuk -- és ennek a meglátásnak nyomatékosan hangot is adtunk, -- hogy a fel-szabadult erdélyi területeken mindenütt kétség-beesett mentési kísérletek indulnak meg, „ér-demdús” zsidók érdekében. E sorok írója egy hónappal ezelőtt cikksorozatban foglalkozott az akkor még romániai magyar kisebbség problémáival és megemlítette, hogy a Romá-niába szakadt magyarság vezetői a zsidókérdés-ben teljesen lemaradtak a kérdés magyarországi fejlődésétől és pedig nemcsak a gyakorlati megoldásoktól, hanem az elvi tisztázásoktól is. Ezért igen nagy a tájékozatlanság körünkben a zsidókérdéssel kapcsolatban.

Most már tapasztalhatjuk ennek a tájékozatlanságnak keserű gyümölcseit is. Erre már a budapesti sajtó is felfigyelt, mert az „érdem-dús” zsidók mentése általános jelleget kezd öl-teni. Kolozsváron Kádár Imrét, a kolozsvári Magyar Színház volt igazgatóját akarták a tisztogatók kérésre szigora elől eltakarni. A budapesti „Uj Magyarság” szerdai száma fel-emeli szavát ez ellen, hogy rokonszenvenet tá-masszon Kádár Imre, a volt komáromi zsidó népbiztos iránt, akinek a zsidótörvény értelmé-ben úgys távoznia kell a kolozsvári Magyar Színház éléről és aki szinigazgatói tevékenységével bőségesen rászolgált az igazságszolgáltatás fenytésére.

Az „Uj Magyarság” cikke bőséges anyagot szolgáltat Kádár Imre volt szinigazgató mult-jára vonatkozólag. Ez a mult előttünk zajlott le, mint jelen és ha most csodálkozva kérde-zük: hogyan állhatott a kolozsvári Magyar Színház élén a volt komáromi zsidó népbiztos, erre a volt romániai magyarság vezetőinek kell megadniok a választ. Ennek a válasznak szá-molnia kell azzal a ténnyel, hogy Magyarorszá-gon ez alatt az idő alatt szigorú törvény vette védelmébe a magyar létérdekeket a zsidósággal szemben. Nálunk nem vettek erről tudomást, sőt még most is folyik a kétségbeesett túlbuzgó mentés.

2. A mentések -- biztosíthatunk azonban min-denkit, hogy ezek csak kétségbeesett kísérletek maradnak -- előttünk is vígan folynak. Ki hitte volna, hogy a nagyváradi zsidó sajtó utolsó mohikánjának olyan sok védelmezője tá-mad? Azok, akik elvben hangoztatják a ke-resztény magyar gondolat fejtétlen uralmát, személyes és nem tudom még milyen kapcsola-tok és érdekek révén veszedelmes réseket ké-szek ütni a kivételezést nem tűrő elvi magatar-táson. Megmentik ideig-óráig az embert -- ez-zel akarják megnyugtanni magukat és az egyre éberebb közvéleményt, -- de nem tudnak, vagy nem akarnak számolni azzal, hogy egy-egy em-berrel egész lelki fertőző gócpontot -- keresz-tény magyar érdekeinkre nagyon veszedelmes zsidó erkölcsi nihilizmust szabadítanak reánk. Nem embert, hanem már eddig is felbecsülhe-tetlen károkat okozó intézményt „mentettek” meg.

A „megmentett” maga is igyekszik mos-a-kodni, úgy, ahogy tud. Azt írja megmentett zsidó lapjában, hogy a román cenzurával sok baja volt. Ez az állítás a maga teljes egészében valótlan. Akárhányezor felhívta a román cen-zura a figyelmünket arra, hogy vegyük köve-tendő példának „a zsidó lapok” magatartását, akárhányezor előfordult, hogy külpolitikai tu-dósításokban csak azt engedték meg ná-lunk is közölni, ami a „zsidó lapokban” megje-lent. Azt pedig felesleges bizonyítani, hogy mi-lyen odaadó, szolgáló lelkiülettel támogatták a román uralmat, hogy a románok nem tudták olyan székenylenetes, magyargyalázó közleményt összeállítani, amit készségesen közzé ne tettek volna.

Ezt az „érdemdús” zsidót mentik most nagy aparátussal és ez a lap öltözik most a magyar trikolor hazug mezébe, hogy megmenekülhes-sen az igazság kéréllhetetlen szigora elől.

(P. I.)

CORSO Mozgósínház

Ma, pénteken premier!
Magyar Hangos film!

JÓKAI MÓR legszebb regénye lílmen

Az új földesur

Filmre írták: HUNYADY SÁNDOR és GAÁL BÉLA.
Zene: Polgár Tibor és Ránky György.

Szereplők: Som'ay Artur, Egy Mária, Csontos Gyula, Ró-zsahegyi Kálmán, Gordon Zita, Jávor Pál, Mály Gerő.

Legújabb Magyar Híradó. — Számozott helyek!

Még e héten felállítják Erdélyben a Külkereskedelmi Hivatal kirendeltségeit

Budapestről jelentik: A Külkereskedelmi Hivatal az ország területének megnagyobbodása során eddig a Felvidéken és a Kárpátalján végzett igen széleskörű és eredményes munkásságot. Rugalmas szervezetével és kitűnő szakembereivel nagy segítségére volt a hatóságoknak. Most az erdélyi részek visszakerülésével kapcsolatban a Külkereskedelmi Hivatal újabb fontos megbízatást kapott. Kolozsváron a hivatal a legközelebbi napokban külön központot állít fel és a visszakerült vármegyék székhelyein kirendeltségeket létesít, amelyek a kolozsvári központtal karöltve kezdik meg munkásságukat. A szervezetnek első feladata, hogy felderítse mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vonatkozásban a helyzetet, megállapítsa, hogy milyen készletek állanak rendelkezésre, hogyan lehet a visszakerült területeket bekapcsolni az export- és importforgalomba.

A kivittelé összefüggő devizakérdések, va-

lamint a technikai lebonyolítások módozatai szintén a Külkereskedelmi Hivatal erdélyi kirendeltségének hatáskörébe kerülnek. Az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosságának megbízásából ezek a kirendeltségek árelenőrző tevékenységet is fejtenek ki és közvetlenül a helyszínen teszik meg majd a szükséges intézkedéseket.

A Külkereskedelmi Hivatal erdélyi szervezetének tisztviselői és megbízottai dr. Szabó Jilek Jenő igazgató vezetésével, aki egyébként irányítója lesz az erdélyi központnak, csütörtökön reggel hét órakor az első Kolozsvárra menő gyorsvonattal utaznak el Erdélybe és a kolozsvári központon kívül Nagyváradon, Szatmárnémetiben, Maramaroszigeten, Zilahon, Désen, Besztercén, Marosvásárhelyen, Csíkszeredán, Sepsiszentgyörgyön és Székelyudvarhelyen szervezik meg már a legközelebbi napokban az egyes kirendeltségeket.

Hangok a közönség köréből

*

Az elégtétel érzésével jegyezzük fel, hogy a keresztény magyar eszme terjesztése érdekében a román uralom utolsó hetében és a nonvédség bevonulása után lehetségessé vált fokozottan harcos állásfoglalásunk, kíméletlen szókimondásunk nagy visszhangra talál a közönség körében.

Telefonon, levélben, személyesen, minden elképzelhető módon és helyen örömmel és elismeréssel üdvözlünk bennünket nemcsak lapunk barátai, hanem olyanok is, akiknél eddig liberális és demokrata eszmék hamva alatt elpanggott a keresztény gondolat parázsa, olyanok is, akiket eddig tipikusan nagyváradi gátások, megkötöttségek tartóztattak fel abban, hogy megtalálják hozzáink az együttérzés, a zellemi közösségvállalás útját. Ilyen kijelentéseket hallunk úton-útfélen:

— Meg kellett ezeket a dolgokat írni. A számból vették ki a szót. Elvezet olvasni a saját gondolataimat. Ugy van, álljanak félre a zsidók, ne vegyenek részt a mi örömünkben, ne öltsenek nemzeti színeket, ne akarjanak ünnepelni velünk, mert ők nem akarták ezt az ünnepet.

Hogy milyen elemi erővel tör elő ez a gondolat a magyar lelkekből s hogy a magyar közvélemény mennyire hajthatatlan álláspontot foglal el ebben a kérdésben, annak érzékeltetésére leközlünk két levelet a hozzáink intézett levelek tömegéből.

Az elsőt egyszerűbb ember írta, keresetlen szavakkal.

„Nagyon jó érzéssel látom, hogy a *Magyar Lapok*-ban ilyen helyénvaló cikkek jelennek meg, amelyek többek között azt a kívánságot tartalmazzák, hogy a zsidók ne örvendjenek és ne készüljenek a magyarok nagy ünnepére. Mindnyájan tudjuk, hogy a zsidóktól a román uralom idején egyebet sem hallottunk, mint hogy pusztuljon a magyar ott, ahol van s amíg egy zsidó asszonynak egyetlen karikagyűrűje lesz, ide a magyar hadsereg nem teszi be a lábát... Hála a Teremtőnek, nem teljesült ez az óhajuk, bármennyire igyekeztek is minden követ megmozdítani a magyar igazság diadalrajutása ellen. A jó Isten megsegített minket: a magyar hadsereg mégis betette a lábát Erdélybe és ime, hirtelen, a zsidó lett a legnagyobb magyar. Mi tudjuk, hogy ez csak színlelt magyarság. Hiszen, hogy mást ne mondjak, egy nagyváradi zsidó bőrkereskedő csak nemrég mondta nekem: jobb az élet Romániában, minted könnyen el lehet intézni, az ember annyit kereshet, amennyi csak belé fér, Isten őrizzén a magyaroktól, mert azok a körmére néznek az embernek... Sok ilyen példát tudnék felhozni. S most ime mégis közzénk tolakodnak a zsidók, nemzeti gárdát akartak állani, magyarkodó nyilatkozatokat tesznek... Örvendek, hogy önök foglalkoznak ez-

zel a dologgal és visszautasítják a zsidók kísérletezéseit..."

A másik levél most kétszerezen időszerű. Egyrészt azért, mert a magyar hadsereg bevonulási ünnepével kapcsolatos közfelfogásra utal, másrészt pedig ugyanazt az Ullmann István ortodox hitközségi elnököt helyezi kellő megvilágításba, aki épp a napokban vezetett egy zsidó küldöttséget Nagyvárad város katonai parancsnoka elé. Ez alakommal ugyanis a két zsidó hitközség nevében szónokló Kardos Béla, a neolog hitközség elnöke, ilyen kijelentéseket kockáztatott meg:

— Magyarok voltunk, magyarok maradtunk és hálát adunk a Mindenható Istennek, hogy megérnünk engedte ezt a napot...

Ésátöbbi, ésátöbbi ugyanebben a hangnemben.

Hogy az ilyen kijelentések mennyire nem találhatnak többé hitelt a magyar közvéleményben s hogy a magyar ember mégsem olyan naiv és feledékeny, mint ahogy azt zsidó körökben feltételezik róla — ezt szintén bizonyítja az alábbi levél:

„Mint b. lapjuk régi előfizetője, bátorkodom figyelmüket a következőkre felhívni: Nagy feltűnést keltett, hogy a helybeni ortodox zsidó hitközség nevében annak elnöke, Ullmann István vett részt, illetve merészelt résztvenni a kormányzó úr bevonulásának ünnepén. Érthetetlen, hogy mert oda tolakodni az az ember, aki nem is olyan régen, Károly volt román király nagyváradi tartózkodása alkalmával olyan beszédet mondott, amely magyar körökben nagy megbotránkozást keltett. Bizonyára megvan önöknek Ullmann hitközségi elnök akkori beszéde, amelyben kijelentette a király előtt, hogy a zsidóság szent kötelességének tartja minden áldozatot meghozni Románia területi sérthetlensége érdekében... Hogy mert tehát egy ilyen ember a csunya nagy orrával a magyarság közé belopózni és jelenlétével diszharmoniót előidézni? Ennek az embernek vissza kell vonulnia!"

Csak annyit fűzünk még ehhez a levélhez, hogy mi is jól emlékszünk a kérdéses szónoklatra, amely — mint látjuk — kevéssé áll összhangban a városparancsnok előtt Ullmann jelenlétében és nevében mondott nyilatkozattal... És még csak annyit, hogy nemcsak Ullmannak kell végképp lemondania a magyarkodásról, hanem az egész zsidóságnak, az úgynevezett jómagyar zsidók kivételezését sem engedve meg, haladéktalanul és örökre vissza kell vonulnia a magyar élettől, amelynek legnagyobb kártevői voltak a múltban és — ha a magyar közvélemény nem foglal erélyesen állást velük szemben — azok lesznek a jövőben is.

(j. b.)

A magyar filmek nagy sikert arattak Velencében

— Beszámoló a nemzetközi filmbemutatóról —

Vasárnap este zárult be a nemzetközi filmbemutató Velencében. A filmbemutató Magyarországot is részt vett három kulturfilmmel és két játékfilmmel. A magyar filmek igen jelentős sikert arattak a velencei filmversenyen, mint az a filmbemutató magyar delegátusának, Balogh Lászlónak alábbi összefoglalásából kitűnik.

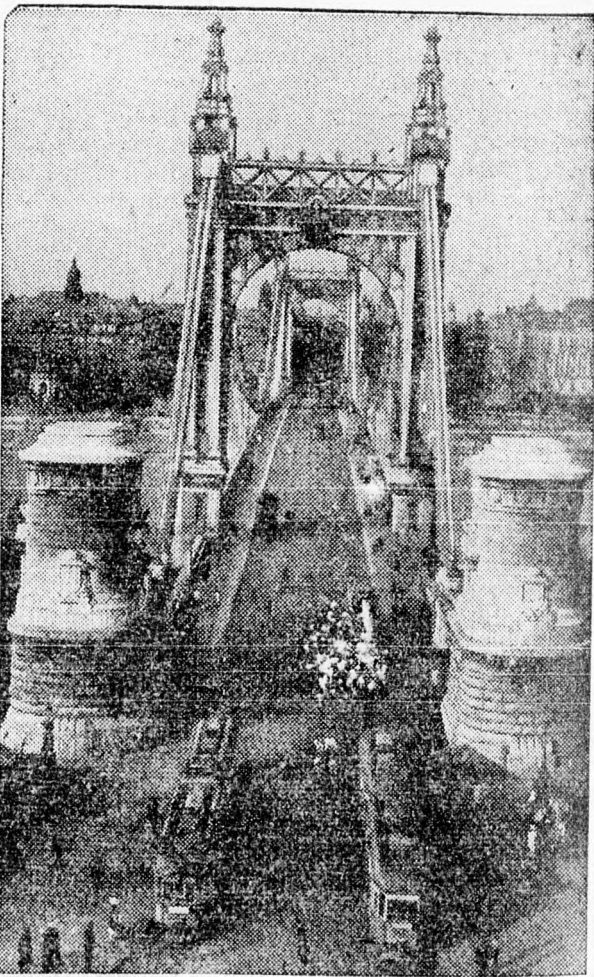
— A velencei filmversenyen — mondotta — többi között Balogh László — huszonegy játékfilmet és körülbelül negyven riport- és kulturfilm láthatunk egy hét alatt. Olaszország 6, Németország 8, Magyarország és Svédország 2—2, Románia és a Cseh-Morva protektorátus pedig 1—1 filmet vett részt a filmbemutatóon.

— A magyar filmeknek, azt lehet mondani megleptészerű nagy sikerük volt. Azért kell megleptészerűnek mondani ezt, mert míg valamilyen külföldi film olasz feliratokkal kísérte végig a film párbeszédeit, addig a magyar filmeknél csak a filmek előtt vetítettünk néhány soros összefoglaló olasznyelvű bevezetőt, úgy, hogy a magyar filmek pusztán vizuális cselekményükre, művészi külsőségeikre és zenei aláfestésükre voltak utalva a siker elérésében. Jövőre feltétlenül meg kell csinálni, — hár a gyártókra több ezer pengő terhet ró — hogy a magyar filmek is olasz feliratokkal fussanak a velencei bemutatóon. Ennek ellenére mind a három magyar kulturfilm és mind a két játékfilm kirobbanó közönségsikert bukkant és az egész olasz sajtó nagy elismeréssel emlékezett meg róluk. Közel 80 újságkivágattal lehet ezt a sikert bizonyítani.

— A kulturfilmek közül elsőnek a „Porcellán”-t mutatták be, amelynek artistikus vonalvezetését emelte ki főleg a sajtó. Az „Alkaszlatina sóbányászata”-ról és a „Kárpátaljai fakitermelés”-ről készült kulturfilmjeink sajtóságos magyar levegője nagyon megfogja a nézőket és csaknem minden újság megemlítette, hogy ezek „a csehszlovák mozaik szétesése után” kerültek vissza az anyaországhoz. A kulturfilmek bemutatója után számos jelenlevő külföldi filmvállalkozó és delegátus jelentkezett a filmek külföldre való vitele végett.

A játékfilmek közül a „Cül Babá”-t szurdán a „Dankó Pistá”-t szombaton mutatták be, az előbbi egy svéd, az utóbbit egy olasz játékfilmmel együtt.

— Mind a két magyar játékfilm iránt igen melegen érdeklődött a külföld is. Az már bizonyos, hogy mindkettő Olaszországban a közönség elé kerül s valószínűleg menni fog Németországban is.

Europa egyik legszebb hidja a budapesti Erzsébet-híd. Ez a kép a Gellért-hegyről készült.

A visszatért Érmellék gazdasági jelentősége

Aradhegyalja és a Küküllőmente elvesztése miatt ma az Érmellék Erdélyben a legnagyobb bortermővidék

Székelvölgy. Szeptember hó.

Erdély visszatért részeinek egyik legnagyobb jelentőségű mezőgazdasági termelővidéke az Érmellék. Az Érmellék gazdasági jelentősége most az anyaországhoz való visszatérés után nemhogy csökkent volna, sőt nagy mértékben emelkedett.

Az Érmellék tudvalevőleg a Rézhegység és a Bihari hegység legelső nyugati dombvonulatának peremén fekszik. A kimondott Érmellék az Érszagot folyású két partján Nagyváradtól valamivel északra kezdődik és körülbelül Nagykárolyig húzódik el. Központja a bortermeléséről híres Székelyhid, illetve Diószeg.

Egykor — és most.

Ennek a vidéknek legelsőkorban a bortermelésével kell foglalkoznunk, hiszen annakidején a jellegzetes kellemes-savanykás ízű borai s különösképpen a palackozott érmelléki bakator s a rózsaszínű Delavári a régi Nagy-Magyarországon nagy közkeveltségnek örvendtek. A hő szénsavtartalmu borok a legalkalmasabbak voltak pezsgőgyártásra is — s a régi békevilágban külön tartályokat szállították százekeztőszámsra a pezsgőgyárakba az érmelléki nedűt.

A gyászos emlékü trianoni szerződés, talán éppen az Érs mentén végighúzó vasútvonal miatt Romániának juttatta ezt a vidéket is. Nyugati határvidékké, később nyugati erődönává lett az Érmellék és ennek köszönhető az, hogy gazdasági jelentősége a lehető legalacsonyabb színvonalra zsugorodott. A borvidéket elvágták legjobb piacától, a bort nem termelő Nagy Magyar Alföldtől. Általában a nyugati szállítástól. Az Érs partján épült falvak, virágzó nagyközsegek fejlődését is kettévágta a szégyenletes békediktátum. A román uralom adóhiányát rávetették magukat a gazdag vidékre s fényűzési termékek jelentve ki a szőlőt és a bort, olyan horribilis adókat vetettek ki a szőlőtermelőkre, hogy különösen az utóbbi esztendőkhöz alatt valóban fényűzésé vált a bortermelés.

Egyetlen mezőgazdasági termék sem igényel annyi és olyan költséget, gondozást, mint a szőlő. A gazdákra zúduló adóterheket a szőlők gondozása sinelette meg. Huszonegy esztendő alatt alig tudtak valamit fordítani újításokra, foltozásokra, oltásokra, nemesítésre. Őrültek a gazdák, ha az öreg tökéket úgy ahogy, termőképesen tudták tartani. Természetesen ez a minőség és mennyiség fokozatos gyengülésére, illetve csapánására vezetett.

A borviszonyok teljes leromlását azután az erődítmények építése csak betetőzte. A szőlődombokat keresztül vágta, futóárkokkal túrták össze. A gazdáknak még azt sem engedték meg, hogy a megérett termést leszedjék. A rosszul táplált román katonaságot rászabadították a szőlőtáblákra s szüret előtt néhány nappal elpusztították az érmellékiek egyetlen reményességét... Oldalakat lehetne írni azokról a kártevésekről, amit a „házáját védő” román hadsereg ezen a vidéken okozott.

A piac.

A borárak mindig alacsonyak voltak, mert hiányzott a természetes piac. A kedvezményekkel dédelgetett regáti borokkal az adók és szállítási nehézségek miatt nem lehetett fölvenni a versenyt.

Az Érmellék ki volt szolgáltatva a zsidó borkereskedőknek, akik a gazdák szorultságát kihasználva, potom áron vásárolták össze hosszú esztendőkhöz át a borokat.

Szomorú a helyzet az Érmelléken.

S a mostani termést, az 1940-es termést az időjárás mostohasága pusztította el szinte teljesen. Most a rendesen magasabbak a borárak, de a gazdák óvakodnak eladni meglévő készleteiket, mert ebben az évben nem lesz szüret.

*

Nagy vonalakban ebben a helyzetben találta az Érmelléket a visszatérés. S hogy most a visszatérés mennyiben változtatott ezen a helyzeten, azt a következőkben vizsgáljuk.

A visszatérés jelentősége.

A bécsi döntés Erdély kettévágásával Romániának ítélte Arad-hegyalját és Küküllőmentét, tehát a tágabb értelemben vett Erdély két legnagyobb és leghíresebb bortermelő vidékét. Nagy veszteséget jelent Magyarország számára ennek a két borvidéknek elcsatolása. Ugyanakkor megszü-

nik a romániai ókirályságbeli borok Erdélybe való szállítása is.

Ezzel szemben az Érmellék, az eldugott nyugati határvidékről egyszerre az ország közepébe került. Nyugati piaca újból megnyílt s emellett ennek a borvidéknek a feladata belső Erdélyben a határon túl került borvidékek szállításait pótolni. Az érmelléki bortermelés jelentősége tehát sokszorososan növekedett.

Hogy azonban ezt a hivatását be is tudja tölteni, a huszonegy esztendő keservek után előbb talpra kell állania. Ki kell hevernie a román impérium alatt elszenvedett csapásokat s gyors ütemben növelnie kell mennyiségi és minőségi termelőképességét. A kizsákmányolt vidék azonban pusztán a maga erejéből mindezt nem tudja megvalósítani.

Támogatást a talpraállásra.

Cikkünk célja éppen ezért az, hogy az illetékesek előtt föltárjuk a helyzetet. Állami támogatásra, adókedvezményekre, nemes oltványokra van szüksége ennek a vidéknek. Fontos kérdés ezenkívül a magán- vagy direkttermő szőlőfajok kérdése. Tudomásunk szerint az anyaországban törvénnyel rendezték ezt a kérdést s a magántermő fajok közül több fajt meg szabad hagyni. Az érmellékiek kívánsága az, hogy a Delavárit és az Othellót, mint ennek a vidéknek legbővebben termő és legkitűnőbb bort adó magántermőit szintén részesítsék ebben a kivételezésben.

Bizunk az illetékesek szakértelmében s meg vagyunk győződve arról, hogy ennek a vidéknek, amely a román erődök árnyékában is mindig magyar volt s magyar maradt — megteszik a régvárt virágzást hozó intézkedéseket... s újra fölsendülhet a boldog szüreti nóta az Érmelléken.

Marjalaky Tibor.

Átszervezik a menekültek élelmezését

A katonaság veszi át a gondoskodást s a menekülteket szétosztják az ország különböző vidékeire. — 1200 menekült érkezett ma Bánffyhunadról

Nagyvárad. Saját tud. A menekültügyeket intéző hatóságoktól nyert értesüléseink szerint a menekültek eddigi élelmezési rendszerét még a mai napon átszervezik. Az élelmezést két nagyobb csoportba osztják be. Az egyik csoport az Állami Tanítóképző intézetben (Szent László Főreál-gimnázium mellett), míg a másik csoport a görög katolikus szemináriumban fog-

étkezni. A menekülteket négy napig a katonaság fogja élelmezni, majd a katonai hatóságok a szükséges ellenőrzések után szétosztják a menekülteket az ország különböző vidékeire.

Munkatársunk értesülései szerint ma, csütörtökön újabb 1200 főnyi menekült érkezett Bánffyhunadról, akiket a románoknak ítélte erdélyi területekről utasítottak ki.

Megállapították az élősertés legmagasabb árát

A rendelet öt kategóriába sorozza ár szempontjából az ország terüleit

Budapestről jelentik: Az árkormánybiztos rendeletét adott ki, mely az ország egész területére kiterjedően megállapítja az élő sertés legmagasabb árát. A rendelet az ország területét az ár szempontjából 5 kategóriába sorozta. Legmagasabb kategóriába tartozik Budapest főváros. Itt a 160 kilogrammos súlyú fiatal tenyészsertés, jól hizott, legmagasabb ára kilogrammonként 1 pengő 44 fillér. A könnyebb és öregebb sertések ettől lefelé, úgy, hogy a 170

kilogrammos súlyú minőségű sertések ára kilogrammonként 1 pengő 26 fillér. A második területi csoportba tartozó nagyobb városokban az árak 6 fillérrel alacsonyabbak, a harmadik, negyedik és ötödik csoportban további két fillérrel alacsonyabbak. Együttal szabályozzák a zsír és szalonnafélék árát is. Ez a szabályozás egyes helyeken árcsökkenést, másutt, ahol nagyobb alacsonyan állapították meg annakidején, 1—2 fillér emelkedést jelent.

APOLLÓ MOZGÓ

Mai ünnepi díszbemutatója.

A magyar filmgyártás újabb diadala.

Bors István

HUNYADI SÁNDOR mesteri vigjátéka, Budapest Mozcószínházainak idei legnagyobb sikere. Zene: Fényes Szabolcs.

Főszereplők: Páger Antal, Pethes Sándor, Tolnay Klári, Eszényi Olga és Simon Marcsa.

Műsoron kívül legújabb magyar világhíradó.

SZÍNHÁZ-MŰVESZET

Ot új színtársulatot szerveznek Erdélyben

Budapestről jelentik: A Színművészeti Kamarában összeállították azoknak az erdélyi városoknak, községeknek és falvaknak a listáját, ahol színházi épület van, vagy színházra alkalmas helyiség bérelhető. A megállapítás szerint színházépület van Besztercén, Csikszeredán, Désen, Kézdivásárhelyen, Kolozsvárott, Marosvásárhelyen, Máranarosszigeten, Nagybányán, Nagykárolyban, Nagyváradon, Sepsiszentgyörgyön, Szatmárnémetin, Székelyudvarhelyen, Szilágysomlyón és Zilahon.

Színházi előadások tartására alkalmas helyiség van Baróton, Bánffyhadon, Borosnyón, Borsán, Borszákon, Csikszentmártonban, Ditrón, Élesden, Érmihályfalván, Felsővisón, Gyalun, Gyergyószentmiklóson, Holmin, Kékesen, Kovászádon, Krassán, Magyarcsanakon, Magyarlápason, Magyarzsomboron, Margittán, Maroskővizen, Nagyszalontán, Naszódon, Nyárádszeredán, Szamosújváron, Szinerváralján, Szilágycsehén, Szépvízen, Szászrégenben, Tasnádon, Tekén és Zsibón.

A Színművészeti Kamara legközelebbi ülésén foglalkozik az erdélyi színtársulatok kérdésével és megállapítja, hány új társulat felállítására van szükség és a visszatérő területekre. A mostani, hozzávetőleges számítás szerint mintegy öt színtársulatot kell felállítani és megszervezni Észak-Erdélyben.

A színházi iroda közleményei:

„Legyen úgy, mint régen volt”

Erdélyi Mihály óriási sikerű operettjének bemutató előadása pénteken este Erényi Böske vendégszínházában.

Lázás izgalommal készül a színház teljes operett együttese Erdélyi Mihálynak a ma már legdivatosabb operett írónak nagyszerű itt még teljes szöveggel nem játszhatott újdonságára, a Legyen úgy, mint régen volt-ra. A Zimberi Zombori szépasszony, Sargapitykés közlegény, Csavargó lány és a többi operettek közül egyik sem közelíti meg sem szövegében, sem magyaros zenéjével a Legyen úgy, mint régen volt c. Erdélyi művet, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy a darabot annakidején első előadás után a román hatóságok betiltották. Most teljes eredeti szöveggel kerül hozzánk az operett kiváló előadásban, mert a társulat minden tagja, tudásának legjavát adja, hogy a siker itt se maradjon el. Hegyessy Ferenc ötletes rendezése, a darab teljesen új beállítás, valamint az új díszletek és a szereposztás mind szanzációként fognak hatni.

A Legyen úgy, mint régen volt operett másik nagy meglepetése Erényi Böske vendégszínház, aki a primadonna szerepet fogja játszani. Most mutatkozik be Nagyvárad közönségének Bihari Zoltán gyönyörű hangú bonvivánja. A darab többi főszerepeit Rappert Dódi, Kőszegi Dusu, Erőss Irén, Haller Sándor, Berengh Béla, Derecskey Pál, Solti Miklós és Hegyessy Ferenc játsszák. A megnagyobbított zenekart Schreiber Alajos vezényli.

A Legyen úgy, mint régen volt pénteken, szombaton, vasárnap és hétfőn este fél 8 órai kezdettel lesz a színház műsorán, mindenkor rendez helyarákkal.

Az óriási érdeklődésre való tekintettel jegyekről ajánlatos lesz mindenkinek jóelőre gondoskodni, a színház jobboldali elővételi pénztáránál naponta délelőtti 10-1 és délután 4-től.

Heti műsor:

Csütörtökön este fél nyolc órakor: Feketeszaru cseresznye.

Péntek este fél 8 órakor: **Legyen úgy, mint régen volt.** Erdélyi Mihály nagyoperettje. Főszerepben: Erényi Böske, Kőszegi Dusu, Erőss Böske, Rappert Dódi, Borsos Mancsi, Hegyessy Ferenc, Haller Sándor, Derecskey Pál, Berengh Béla, Solti Miklós, stb.

Szombat este fél 8 órakor: **Legyen úgy, mint régen volt.** (Másodszor.)

Vasárnap délután 4 órakor: **Nótáskapitány.** (Rendez helyarákkal.)

Vasárnap este fél 8 órakor: **Legyen úgy, mint régen volt.** (Harmadszor.)

Hétfő este fél 8 órakor: **Legyen úgy, mint régen volt.** (Negyedszer.)

Az előadások mindenkor pontosan a kiadott időben kezdődnek.

— Nótáskapitány folytatja nagyszerű előadásait. Vasárnap délután 4 órakor lesz ismét műsorán, rendez helyarákkal, teljesen az előző előadások szerint és azoknak szerepióráival.

— Jegyek minden előadásra már válthatók a színház jobboldali elővételi pénztáránál.

TEMESVÁRRA HELYEZTÉK ÁT A KOLOZSVÁRI ROMÁN OPERÁT. Bukarestből jelentik (Budapesti tudósító): A kolozsvári román operát és román nemzeti színházat Temesvárra helyezték át.

DELUTÁNONKÉNT A HADSEREG SZÁMÁRA TART ELŐADAST A SZÍNHÁZ. Nagyvárad. Saját tud. A Nagyváradon állomásozó honvédség parancsnoksága érintkezésbe lépett a színház igazgatóságával és kérte, hogy delutánonként a hadsereg számára rendezzenek előadásokat. A színház eleget tett a kérésnek és szerdán délután 3 órai kezdettel a *Nótáskapitány* című operettet játszották el.

HÁBORUS TÁRLAT DANZIGBAN. A német képzőművészet segélyakciója, amely részint az alkotó művészek anyagi jólétének előmozdításán fáradozik, részint a mai képzőművészet számára igyekszik a nép legszélesebb rétegeiben új híveket szerezni, hatodik háborus kiállítását szeptember 7-től október 6-ig rendezi Danzigban.

Arcáthiedetések

Szavanként 10 fillér, állást keresőknek 25% kedvezmény

Allást nyec

Keresztény
pénztáros nő és könyv és papir kereskedő segéd és egy boltiszolga kerestetik könyvesbolt, volt Cartea Romanesca, Krausz, Rákóczi-ut 9.

Riszoló leány
cukorka üzletbe felvétetik. Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 4.

Mindenest
keres azonnala kis család. — Nagyvárad, Kossuth-utca 22, lámpaüzlet.

Nyugdíjas
jobb házaspárnak okt. 1-től ápr. 1-ig szép szoba konyhás lakást adok házfelügyeletért. Cim a kiadóban.

A nagyváradai posta nyugdíjas személyzetéhez!
Sürgősen jelentkezzenek 1. számú postahivatalnál I. e. 33. számú helyiségben. Vezetőség.

Magyar keresztény gyors- és gépirónó felvétetik a villamosmű telepén. — Jelentkezés reggel 8-9 óráig.

Felhívjuk
mindazokat a villamosmű, vízmű, jéggyár és más városi üzemi volt magyar alkalmazottakat, akiket magyarságuk miatt bocsátottak el, hogy a villamosmű igazgatóságnál, Vartér 1. felvétel vagy előjegyzés céljából haladéktalanul jelentkezzenek.

Vendéglői munkálatokban jártas fiú felvétetik. Özv. Tirb Józsefné, Felix-fürdő.

Gyermekszertető cselédeleány kerestetik. Nagyvárad, Balassatér 5. Lobodka. 1-3-ig.

Ápolónő, intelligens, havi fizetéssel felvétetik. Cim a kiadóban.

Asztalos tanulókat fölvesznek. — Spitz-telep, Szabó Albert asztalosmester, — Nagyvárad.

Allást kezes

Idősebb nő
hosszu bizonyítvánnyal ajánlkozik háztetőzőnek vagy főzőzőnek vidékre is. Cim: Nagyvárad, Rákóczi-ut 28-a.

Diesel-motor szerelő géplakatos, autójáratási engedéllyel rendelkezik. állást keres. H. Pál. Nagyvárad, Bölcsöde-utca 8.

Cukrász segéd
önálló, állást keres, vidékre is. Cim: Kálmán József, Nagyvárad, Teleki-utca 44.

Kereskedő, menekült, középkorú, óvadékkal, megfelelő elhelyezkedést keres bárhol. Cimeket a kiadóba ker.

Megbízható
23 éves fiatalember bármilyen állást keres. Takács Zoltán, Nagyvárad, Kálvária-utca 54 szám.

Ridzyk György
keresztény lakatosmester. Mindennemű lakatosmunkát vállal, — kasszanyit és javítás. Kossuth-utca 16.

Aradról elmenekült, középkorú, nőtlen férfi alkalmazást keres. — Gyakorlott szállodai portás, több nyelven beszél, a vendéglői szakma minden ágában jártas, hasonló minőségben, esetleg nagy vállalatnál bizalmi állást keres. Nagy Márton néven ajánlatokat a kiadóhivatal továbbít

Egyedül
álló brassói menekült kereskedő, 42 éves, római katolikus vallású, női és férfidivat szakmába állást keres vagy bármilyen állást vállal megélhetése biztosítása végett. Ajánlatokat a kiadó továbbít.

Lakás

4 szobás
komfortos magánház azonnala eladó vagy kiadó. Érdeklődni or Lintner Béla ügyvédnél, Nagyvárad, Uri-ut. 27. Telefon 16-26.

Azonnalra
kiadó 2 szobás komplett lakás, Nagyvárad, Rákóczi-ut 49., illetve Parintele Danila-utca 7. szám.

Kiadó
2 szobás urilakás és butorozott szobák. Pável-utca 20. sz. Házfelügyelő.

Elegánsan
butorozott szoba, fürdőszoba használati, esetleg teljes ellátással kiadó. Nagyvárad, Kossuth-utca 14.

3 szobás
modern utcai lakások és egy szoba, fürdőszoba lakás kiadó. Erdélyi: Nagyvárad, Csengeri-utca 2.

Butorozott szoba
különbejárattal, magános urnak kiadó. — Nagyvárad, Iskola-utca 10. szám.

Kiadók
Gerliczy palotákban 2 és 3 szobás, teljes komfortos lakások. 2 nagy helyiség raktárnak, vagy műhelynek. Erdélyi: Rákóczi-ut 42. szám.

4 szobás komfortos lakás azonnala kiadó. Színház-utca 4. szám alatt, a város központjában. Értekezni lehet: Nagyvárad, Rákóczi-ut 16. szám. Dr Sarkady.

Adás-vétel

Varrógép,
rádió szekrények és ágyak, szobabutorok eladó, költségek miatt sürgősen eladó. Nagyvárad, Speranta 18. sz. Püspöki-utcai végállomásnál.

Elcserélném
vagy átadnám Aradon levő üzletes házamat. Érdeklődni: Faragó tanítónő, Nagyvárad, Orsolya zárda.

Eladó
egy modern parketas, 2 szobás, előszobás, fürdőszobás és pince-lakások új ház. Gyönyörű udvari és kerti berendezés. Nagyvárad, Lovas-utca 17-a szám. Ügynökök díjazva.

Iroda
berendezést megvételre keres dr Magyarádi Boros István ügyvéd, Nagyvárad, Mussoliniter 12. szám, törvényszék mellett.

PUHA OLMOT
állandóan vesz a Szent László-nyomda r. l.

Különfélé

Budapesti
megbízásból okl. gazdasági keresek üzleti társas viszonyhoz. — Tarján ékszerész Nagyvárad.

Két
diáklányt vagy fűt teljes ellátással elvállal kereszény család. Nagyvárad, Körös-utca 64. szám.

Szülők!
Bármilyen osztálybeli rendez és magánintézmény előkészítését felvállalom. **Fizetés csak akkor, ha a diák átment.** Karácsonykor, húsvétkor vagy év végén. Az előkészítést szeptember 15-én megkezdem. Cim: Korvina könyvkereskedő, Nagyvárad, Szent László-ter 2. szám.

INGATLANT
venni, eladni, aszerelni akar, forduljon dr Simonyi ingatlanforgalmi irodához, Nagyvárad, Rákóczi-ut 2.

Major Vilma
fényképező fényképfelvételei a magyar honvédség bevonulásáról, a bevonulási ünnepekről és a magyar nők vasárnapi díszfelvonulásáról az „Órszem” könyvkereskedésben kaphatók.

Magyar
nyelvtanfolyamot rendez főgimnáziumi tanár, román iskolába járt tanuló részére. (Nyelvtan, helyesírás, fogalmazás). Jelentkezés csütörtökön reggel 8 órakor a Szt László reálgimnázium (volt Gozdu) földszint 21. termében.

Ingatlant venni-eladni akar forduljon BALOGH ingatlanirodához Pável utca 19.

Akik
magánházat, bérházat, bármilyen ingatlant eladni, venni akarnak, keressék fel Popovics ingatlanforgalmi irodát Nagyvárad, Szent János-utca 6. szám. Telefon 15-67.

Középiskolásokat
teljes ellátásra felvesszük. Nagyvárad, Csengeri-utca 2. szám. Dr Julierné.